

Notulen

Algemene Vergadering

ASR Nederland N.V.
Archimedeslaan 10, Utrecht

(Deze notulen zijn een zakelijke weergave van de inhoud van de vergadering)

Woensdag 31 mei 2017, 10.00 – 13.00 uur

a.s.r.
de nederlandse
verzekerings
maatschappij
voor alle
verzekeringen

Agenda

1. Opening	4
2. Ter bespreking: jaarverslag 2016	4
3. Ter bespreking: uitvoering van het beloningsbeleid in 2016	15
4. Jaarrekening 2016 en dividend	15
a ter stemming: Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2016	15
b ter bespreking: Toelichting op het reserverings- en dividendbeleid	19
c ter stemming: Voorstel tot uitkering van dividend	
5. Verlening van decharge	19
a ter stemming: Voorstel tot verlening van decharge aan de leden van de Raad van Bestuur	19
b ter stemming: Voorstel tot verlening van decharge aan de leden van de Raad van Commissarissen	19
6. Verlenging van de bevoegdheden van de Raad van Bestuur	20
a ter stemming: Voorstel tot verlenging van de bevoegdheid van de Raad van Bestuur tot uitgifte van aandelen en/of verlenen van rechten tot het nemen van aandelen	20
b ter stemming: Voorstel tot verlenging van de bevoegdheid van de Raad van Bestuur tot beperking of uitsluiting van het wettelijk voorkeursrecht	20
c ter stemming: Voorstel tot machtiging van de Raad van Bestuur tot verkrijging van aandelen	20
7. Voorstel tot intrekking van door a.s.r. gehouden aandelen	20
8. Rondvraag	21
9. Sluiting	21

Aanwezig:**De voltallige Raad van Commissarissen:**

Kick van der Pol, voorzitter

Cor van den Bos, voorzitter Audit en Risico Commissie

Annet Aris, voorzitter Selectie- en Benoemingscommissie
en Remuneratiecommissie

Herman Hintzen, lid Raad van Commissarissen

De voltallige Raad van Bestuur:

Jos Baeten, CEO

Chris Figee, CFO

Karin Bergstein

Michel Verwoest

De secretaris van de vergadering:

Diane de Groot-de Vries

Namens EY, de externe accountant:

Rob Lelieveld

Maarten Koning

Namens de Ondernemingsraad:

Marieke Kwakkel, voorzitter

Marcel Hindriks, vice-voorzitter

Henk Ariëns, secretaris

De notaris voor toezicht op het correcte verloop van de stemmingen:

Paul van der Bijl, NautaDutilh

De aandeelhouders:

301 aandeelhouders zijn aanwezig dan wel
vertegenwoordigd, zij vertegenwoordigen
81,46% van het geplaatste kapitaal.

1. Opening

De voorzitter opent om 10.00 uur de eerste publieke jaarvergadering van a.s.r. sinds de beursnotering op 10 juni 2016. Hij heet de nieuwe aandeelhouders die tijdens de IPO of daarna aandeelhouder zijn geworden van a.s.r., speciaal welkom. Ook de vertegenwoordigers van NLF1 worden hartelijk welkom geheten. NLF1 houdt de aandelen namens de Nederlandse Staat. Met NLF1 is de afgelopen jaren constructief samengewerkt met als doel uiteindelijk terug te keren naar de private markt. a.s.r. is ook blij om vandaag deze aandeelhoudersvergadering te houden in het gerenoveerde pand.

Namens a.s.r. zijn aanwezig de voltallige Raad van Commissarissen en de voltallige Raad van Bestuur.

Namens het dagelijks bestuur van de ondernemingsraad zijn aanwezig Marieke Kwakkel, voorzitter en de vicevoorzitter, Marcel Hindriks en de secretaris Henk Ariëns. De aanwezigheid van de ondernemingsraad wordt buitengewoon op prijs gesteld. Namens de accountant zijn aanwezig Rob Lelieveld en Maarten Koning. Als secretaris van deze vergadering treedt Diane de Groot op.

De voorzitter meldt dat van de hele vergadering een audio-opname wordt gemaakt voor het opmaken van de notulen. Zoals in de statuten staat zullen die notulen uiteindelijk worden vastgesteld en getekend door de voorzitter en de secretaris. Paul van der Bijl, notaris (NautaDutilh) wordt welkom geheten en zal toezicht houden op het juiste verloop van alle stemmingen. Er zullen stemmingen plaatsvinden bij agendapunt vier, vijf, zes en zeven. De stemming geschiedt elektronisch en voorafgaande aan de eerste stemming zal een oefenstemronde worden gehouden. De vergadering is via een webcast ook live te volgen via de website (zowel in het Nederlands als in het Engels).

De voorzitter stelt vast dat de vergadering is opgeroepen in overeenstemming met de vereisten van de wet en de statuten, zodat de vergadering rechtsgeldige besluiten kan nemen. Voorts constateert de voorzitter dat er vanuit aandeelhouders geen voorstellen ter behandeling zijn gedaan. Tot slot worden een paar huishoudelijke mededelingen gedaan. De voorzitter constateert dat er geen verdere vragen zijn en gaat door naar agendapunt 2.

2. Ter bespreking: jaarverslag 2016

De voorzitter geeft aan dat de heer Baeten een toelichting zal geven op het jaarverslag namens de Raad van Bestuur. Ook zal hij een toelichting geven op het financiële resultaat over 2016 en Q1 2017 alsmede het dividendbeleid en -voorstel. Na een vragenronde zal het verslag van de Raad van Commissarissen worden besproken en wordt een toelichting gegeven op de corporate governance.

De heer Baeten blikt terug op 2016, een bijzonder jaar voor a.s.r. In 2008 werd het bedrijf genationaliseerd. a.s.r. heeft geen staatssteun nodig gehad, maar de beleving was destijds dat a.s.r. geen bestaansrecht meer had in handen van de Staat. Zelf heeft a.s.r. hier nooit aan getwijfeld en iedereen heeft hier de afgelopen jaren hard voor gewerkt. Vanaf 26 januari 2016 zijn de voorbereidingen voor een beursgang in gang gezet en zijn vele potentiële aandeelhouders (ook in het buitenland) bezocht. Teruggekeken wordt op een succesvolle beursgang op 10 juni 2016. Verzekeren ziet over het algemeen op de lange termijn en a.s.r. is content met de huidige aandeelhoudersbasis waarvan ongeveer zeventig procent (70%) 'long only' belegger is. Bij de eerste plaatsing heeft de Staat ongeveer zevenendertig procent (37%) naar de markt gebracht tegen een prijs van € 19,50. Tien procent (10%) van de eerste plaatsing is rechtstreeks bij particuliere beleggers geplaatst. Op 13 januari 2017 zijn er 20 miljoen aandelen geplaatst. a.s.r. heeft daarvan drie miljoen (3.000.000) aandelen ingekocht. Op 5 april 2017 zijn wederom 20 miljoen aandelen verkocht (ditmaal tegen een prijs van € 25,75). Er resteerde op dat moment geen

mandaat meer om aandelen in te kopen. Zoals gezegd is a.s.r. content met de aandeelhoudersbasis en de steun die vanuit hen wordt ervaren ten aanzien van de strategie van a.s.r. Als de Staat buiten beschouwing wordt gelaten, dan wordt 10% van alle aandelen in Nederland gehouden, ongeveer 35% in de Verenigde Staten en Canada, 35% in Engeland en Ierland en de rest is verdeeld over continentaal Europa.

Vervolgens wordt een toelichting gegeven op de resultaten van 2016. a.s.r. heeft al zijn doelstellingen gehaald en een aantal daarvan zelfs overtroffen. Er ligt een mooi operationeel resultaat met een stijging van ongeveer elf procent (11%) en een stevige solvabiliteit (op basis van het standaardmodel). Daarnaast is een mooie kapitaalgeneratie zichtbaar. a.s.r. heeft de markt daarop guidance gegeven dat dit ongeveer € 300.000.000 zou zijn en dit is gehaald. Daarnaast is a.s.r. er in het bijzonder trots op dat a.s.r. als een van de weinige verzekeraars al een aantal jaren op rij een combined ratio van onder de 100% heeft. Met de combined ratio heeft a.s.r. laten zien dat het ook in een concurrerende markt heel goed mogelijk is om een gezond schadebedrijf te hebben. Ten slotte heeft a.s.r. het afgelopen jaar een return on equity laten zien van 14,1%.

Het zijn niet alleen de financiële getallen waar op wordt gestuurd. a.s.r. heeft meer dan 2,5 miljoen klanten. Het bedrijf leent zijn bestaansrecht aan het hebben van klanten, dus is het erg belangrijk hoe klanten naar de performance kijken. Die performance meet a.s.r. al

een aantal jaren door de zogenaamde net promotor score. Als een klant interactie heeft met a.s.r., dan wordt contact opgenomen om zijn ervaringen te vernemen. Afgelopen jaar was de net promotor score voor het eerst boven nul (positief). Dit betekent dat meer klanten positief waren over a.s.r. Uiteindelijk maken de medewerkers met elkaar het succes van dit bedrijf en als medewerkers gemotiveerd zijn en geloven in het bedrijf en de strategie van het bedrijf, dan hebben ze een hoge betrokkenheid. Afgelopen jaar scoorde a.s.r. voor het eerst een engagement van 65%. Het jaar daarvoor was de score nog op 53%. Dat betekent dat a.s.r. ten aanzien van medewerkersbetrokkenheid meedoet in de top van Europa.

Een andere factor waar sterk naar wordt gekeken is de maatschappelijke betrokkenheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Allereerst is a.s.r. een grote institutionele belegger. a.s.r. heeft ongeveer € 60 miljard te beleggen en al een aantal jaren wordt erop gestuurd dit maatschappelijk verantwoord te doen. In de Eerlijke Verzekeringswijzer is a.s.r. afgelopen jaar op nummer één geëindigd. Dan het kantoorpand. Dit was een prachtig pand gebouwd in 1974, maar voldeed niet meer aan de eisen van deze tijd. a.s.r. heeft besloten om het gebouw te renoveren terwijl erin werd doorgewerkt. De renovatie heeft ertoe geleid dat a.s.r. 60% minder energie gebruikt in dit gebouw. Daarnaast is 98% van het materiaal dat uit dit pand is gesloopt hergebruikt.

Voor sommigen van u is dit een bekend bedrijf. Anderen kennen a.s.r. misschien nog niet. Vanwege het feit dat dit de eerste keer is dat a.s.r. zich weer mag presenteren worden nog een paar feiten verteld over het bedrijf. Het bedrijf is opgericht in 1720 en in 2000 gefuseerd met het toenmalige AMEV. Die twee bedrijven vormen het hart van het huidige bedrijf. Sinds alle medewerkers gehuisvest zijn in Utrecht voelt iedere medewerker van a.s.r. zich onderdeel van a.s.r. In de markt zijn sterke posities zichtbaar. a.s.r. is de nummer één als het gaat om arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, de nummer twee als het gaat om uitvaartverzekeringen met ons merk Ardanta (als we kijken naar het aantal polissen (6.4 miljoen) is a.s.r. daarin zelfs nummer één). Tot slot is a.s.r. nummer vier als pensioenverzekeraar.

Hoe kunt u ons tegenkomen in de markt? a.s.r. heeft 5 merken. a.s.r. en de Amersfoortse zijn de bekende merken als het gaat om serviceverlening via het intermediair. Ditzo is het merk voor klanten die een directe schade- en/of zorgverzekering willen afsluiten. Ardanta is de uitvaartverzekeraar en de Europeesche de reisverzekeraar.

Dan over de strategie. a.s.r. heeft vier principes gedefinieerd, waarbinnen de strategie wordt uitgevoerd. Het belangrijkste principe, het bestaansrecht van een verzekeraar, is klanten helpen. Dat doet a.s.r. door producten eenvoudig te houden, transparant te maken, maar vooral te luisteren naar klanten. Welke producten hebben klanten echt nodig? Het imago van onze industrie

is toch een beetje dat we vooral producten verkocht hebben waar niemand op zat te wachten. Dat hebben wij achter ons gelaten. Alles wat a.s.r. nu doet wordt gedreven door wat een klant nodig heeft en hoe dat het beste kan worden ingevuld. Dat is het eerste principe. Het tweede principe is dat a.s.r. werkt met kleine marges. In schadeverzekeringen is men al blij als er één of twee eurocent marge wordt gemaakt. Dus het is van eminent belang dat je je vak verstaat, dat je heel gedisciplineerd bent en dat je heel goed kijkt welk risico te verzekeren en tegen welke premie. Dus het tweede principe in de strategie is discipline bij acceptatie en premiestelling. Dat geldt overigens ook voor het Levenbedrijf. Het derde principe in onze strategie is: de Nederlandse markt is een krimpende markt. Dit is een feit. Dat betekent dat kostendiscipline enorm belangrijk is. De manier waarop a.s.r. met kosten omgaat heeft erin geresulteerd dat a.s.r. inmiddels in Schade kostleider zijn. a.s.r. heeft de laagste kosten van alle verzekeraars in Nederland. In Leven zit a.s.r. al een aantal jaren in de top drie. Het laatste strategische principe is financiële soliditeit. In de media wordt a.s.r. vaak beschuldigd van conservatisme. Daar is a.s.r. trots op. Bij a.s.r. wordt dit niet conservatief genoemd, maar verantwoord. Polishouders van a.s.r. mogen zich nooit zorgen hoeven maken of a.s.r. haar verplichtingen na kan komen en als a.s.r. een verwachting wekt of belofte doet aan aandeelhouders over dividend dan moet u er nooit wakker over hoeven te liggen of we dat wel na kunnen komen. Dus financiële soliditeit, zorgen dat de balans op orde is, vindt a.s.r. zeer belangrijk.

Hoe vertaalt zich dat nu naar onze portfolio? Door middel van een kwadrant wordt hierop een toelichting gegeven. Op de ene as staat de winstbijdrage. Op de andere as staat de groeipotentie. Linksonder staan het Leven Individueel-bedrijf en het Pensioen DB-boek. Dat zijn twee portefeuilles die we historisch gezien opgebouwd hebben, waarvan we weten dat die zullen krimpen. Daar zit geen nieuwe business meer in. Over de tijd lopen die portefeuilles uit. De manier van a.s.r. om daarmee om te gaan is dat a.s.r. ervoor wil zorgen dat klanten een goede service krijgen en dat de kosten omlaag worden gebracht. Maar nog belangrijker is dat de kosten variabel worden gemaakt, zodat de laatste polishouder niet de kosten van het gehele IT-systeem draagt. Daar is de afgelopen jaren veel tijd en energie in gestoken en a.s.r. is goed op weg om al die portefeuilles over te brengen naar een software-as-a-serviceplatform waardoor je niet meer vaste kosten hebt, maar kosten per polis betaalt. Dat is het eerste deel van ons bedrijf.

Het tweede deel (linksboven in het kwadrant) is de steady groeiende business. Daar staan het AOV-bedrijf en het Schadebedrijf. Daar gaat a.s.r. uit van organische groei. Ten aanzien van deze onderdelen wordt gekeken naar kleine bolt-on acquisities, mits deze voldoen aan de financiële criteria. Maar het uitgangspunt is om met de goede prijs en de goede discipline organisch te groeien. In het afgelopen jaar is a.s.r. in het AOV- en Schadebedrijf ook met een kleine zeven procent (7%) gegroeid. In

dit kwadrant is ook het Uitvaartbedrijf opgenomen. Uitvaartverzekeringen zijn vooral verzekeringen die in het verleden zijn gesloten. In de afgelopen jaren zijn al een aantal bedrijven gekocht: Axent en NIVO. De groeiambitie is om te kijken of er partijen in de markt zijn die niet meer door willen in de uitvaartbusiness en te kijken of deze interessant zijn voor a.s.r. Daar is de groei dus gericht op groei door acquisitie.

Rechtsboven in het kwadrant is potentie voor de toekomst zichtbaar, maar die dragen misschien vandaag de dag nog niet bij in de mate waar ze potentie hebben naar de toekomst. Daar is onder andere assetmanagement geplaatst. Daar heeft a.s.r. de strategie aangepast door nu ook te beleggen voor derden. Ook DC-Pensioenen is geplaatst in dit kwadrant. Ten slotte zijn de distributiebedrijven hier geplaatst. De afgelopen jaren is hierin geïnvesteerd. In het kwadrant rechtsonder staan de desinvesteringen. Deze bedrijfsonderdelen, waaronder SOS International, zijn al verkocht.

Met wie voeren we de strategie uit? Dat doet a.s.r. met 3500 mensen. Het bestuur van a.s.r. bestaat uit vier collega's. Karin Bergstein is verantwoordelijk voor alles wat met het Levenbedrijf te maken heeft. Karin Bergstein heeft daarnaast de nieuwe portefeuille Innovatie & Digitaal, en is verantwoordelijk voor IT. Michel Verwoest is verantwoordelijk voor het Schadebedrijf (AOV, Ziektekosten en P&C), en is daarnaast verantwoordelijk voor Services en Distributie. Chris Figee is de CFO en is daarnaast onder meer verantwoordelijk voor Asset Management.

Het afgelopen jaar zijn mooie resultaten geboekt. Bank & Asset Management heeft de ambitie om jaarlijks 10% te groeien. Dit is het afgelopen jaar niet gerealiseerd, omdat een overname is gedaan en vrij fors is geïnvesteerd in systemen om een third party assetmanager te kunnen worden. In het segment distributie ging het resultaat van € 3.000.000 naar € 12.000.000.

Het Schadebedrijf draaide het afgelopen jaar in vergelijking met de Nederlandse markt goed met een positieve combined ratio. Desondanks is vanwege de hagelstorm een kleine daling van het resultaat gerapporteerd. Deze hagelstorm heeft ongeveer € 25 miljoen aan resultaat gekost. De schade was hoger, maar a.s.r. beschikt over een herverzekering. Tegelijkertijd zijn de premies met 6% gegroeid en alle onderdelen hebben hieraan bijgedragen.

Het Levenbedrijf wordt als één onderdeel gerapporteerd, maar bestaat feitelijk uit drie onderdelen. Ten aanzien van de totale reserves is ongeveer 50% pensioen gerelateerd, 40% is gerelateerd aan de individuele levenportefeuille en 10% aan het Uitvaartbedrijf. Daar lieten we het afgelopen jaar een operationele winststijging zien van € 441 miljoen naar € 555 miljoen. Dit kwam door de aankoop van twee bedrijven, Axent en NIVO. De premies in leven stegen het afgelopen jaar vrij hard vanwege twee grote eenmalige

posten. De aankoop van NIVO betekende een eenmalige omzet van € 323 miljoen en een groot pensioencontract bracht een koopsom van ongeveer € 200 miljoen.

Ten aanzien van de solvabiliteit hanteert a.s.r. een management ladder met verschillende treden. Een solvabiliteit van 120% is de officiële risk appetite. a.s.r. heeft naar de markt gecommuniceerd dat zo lang als de solvabiliteit rond de 140% zit a.s.r. in staat zal zijn om cashdividend te betalen. a.s.r. wil niet te dichtbij de 140% zitten, derhalve is een managementlevel van 160% gedefinieerd. Dit geeft ons ruimte om te ondernemen en om eventuele tegenvallers te absorberen. Ten aanzien van de kwaliteit van kapitaal wordt toegelicht dat 81% van het kapitaal Tier 1 is en de rest Tier 2. Dat betekent dat als er een keer onverwachte dingen gebeuren, a.s.r. ruimte heeft om naar de kapitaalmarkt te gaan.

Het jaar is gestart met een solvabiliteit van 180%. Aan het eind van het jaar stond deze op 194%. Een percentage van 189% is gerapporteerd, omdat in het kader van de Solvency II regelgeving al rekening dient te worden gehouden met het nog uit te keren dividend. De afgelopen jaren is een gestage groei zichtbaar geweest van het operationeel resultaat. Ook het dividend is gestegen. Bij de beursgang is een discretionair dividend aangekondigd van € 175 miljoen. Vanaf 1 januari 2017 hanteert a.s.r. een dividendbeleid van tussen 45-55% van de netto operationele winst na aftrek van hybride kosten. Aan de aandeelhoudersvergadering wordt vandaag voorgesteld om een dividenduitkering te doen van € 187 miljoen vanwege de goede resultaten over 2016.

Tot slot, vanmorgen zijn de resultaten over het eerste kwartaal van 2017 gepubliceerd. Kort samengevat tonen de kwartaalresultaten dat a.s.r. het momentum heeft weten vast te houden. Er is een operationeel resultaat van € 191 miljoen behaald en een goede combined ratio bij Schade. Bij deze combined ratio past wel een nuancering. Het resultaat in Schade is in het eerste kwartaal goed geweest, maar dat heeft ook te maken met het feit dat grote schades tot nu toe zijn uitgebleven. De solvabiliteit komt uit op 188%. Over het afgelopen kwartaal is 6% kapitaal gegenereerd. Daarvan is 5% gebruikt om de marktrisico's iets te vergroten. Daarnaast heeft de inkoop van eigen aandelen 2% solvabiliteit gekost.

De voorzitter dankt de heer Baeten en geeft aan dat er gelegenheid is voor vragen aan de Raad van Bestuur. Allereerst wordt het woord gegeven aan David Wyatt van NLFI.

De heer Wyatt dankt de voorzitter en geeft aan dat hij vandaag NLFI vertegenwoordigt. Het is vandaag een zeer bijzondere dag voor a.s.r. a.s.r. organiseert voor het eerst sinds jaren weer een eigen Algemene Vergadering van Aandeelhouders als beursgenoteerde onderneming en zoals NLFI van a.s.r. gewend is verloopt dit goed. Dit mooie pand is in ieder geval een leukere setting dan de aandeelhoudersvergaderingen die de afgelopen

jaren bij NFLI hebben plaatsgevonden toen NFLI de enige aandeelhouder was. De afgelopen jaren zijn voor a.s.r. bijzonder geweest. a.s.r. heeft zich gericht op een gezonde strategie om daarmee een goede positie in het Nederlandse verzekeringswezen in te nemen. Daar is a.s.r. naar de mening van NFLI zeker in geslaagd. Ook de resultaten vandaag bevestigen dit. NFLI heeft de Minister van Financiën daarom in mei 2016 kunnen adviseren om een eerste gedeelte van de aandelen a.s.r. naar de beurs te brengen en mede dankzij de enorme inspanning van velen bij a.s.r. was dit een groot succes. Sindsdien heeft NFLI nog twee porties aandelen verkocht. NFLI houdt inmiddels nog ongeveer 37% van de aandelen. NFLI heeft zich de afgelopen jaren ingezet als een betrokken aandeelhouder die een dialoog met de vennootschap onderhoudt. Dat is nog steeds het geval. Zoals NFLI ook op zijn website toelicht, kan de werkwijze van NFLI worden vergeleken met die van een betrokken institutionele belegger. Daarbij worden uiteraard de statutaire rollen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen gerespecteerd. NFLI en a.s.r. passen de afspraken toe die in de relationship agreement zijn vastgelegd. Die relationship agreement is gepubliceerd op de websites van zowel a.s.r. als NFLI. NFLI wenst als aandeelhouder duurzaam en verantwoord ondernemen te stimuleren en besteedt daarom de nodige aandacht aan de corporate governance van haar deelnemingen. In dat kader stuurt NFLI jaarlijks een speerpuntenbrief aan haar deelnemingen, inclusief a.s.r., om voor enkele onderwerpen bijzondere aandacht te vragen. Ik kan me voorstellen dat die speerpuntenbrief altijd met warme belangstelling wordt verwacht. Vorig jaar heeft NFLI onder meer aandacht gevraagd voor integrated reporting. NFLI wil a.s.r. graag complimenteren met het integrale jaarverslag over 2016. Ook dit jaar heeft NFLI een speerpuntenbrief aan a.s.r. gestuurd. Deze is op de website van NFLI gepubliceerd. In die brief is een tweetal onderwerpen opgenomen waarvoor NFLI dit jaar aandacht van a.s.r. vraagt. Het eerste onderwerp betreft klimaatverandering, een zorgpunt dat ook voor de verzekeringssector van belang is. NFLI heeft a.s.r. gevraagd om met name te trachten te duiden op welke manier zij risico's en kansen ziet met betrekking tot klimaatverandering. a.s.r. heeft in haar jaarverslag onder meer een uiteenzetting gegeven van de risico's die a.s.r. ziet. a.s.r. gaat bijvoorbeeld in op de gepercipieerde risico's voor de P&C-business en de manier waarop zij daarmee om zal gaan. Ook heeft a.s.r. over 2016 haar investeringsbeleid aangescherpt om onder meer bedrijven die grote milieuovertredingen begaan uit te sluiten. NFLI wil a.s.r. graag complimenteren met zowel deze geboden helderheid in het jaarverslag als de manier waarop a.s.r. zijn investeringsbeleid heeft verduurzaamd. NFLI meent dat een onderneming pas echt het onderwerp klimaatverandering heeft geïnternaliseerd als zij daarin ook kansen ziet en zou a.s.r. willen uitdagen om ook in termen van kansen te denken. NFLI is daarom benieuwd of a.s.r. daar misschien al over heeft nagedacht en of zij kansen ziet op dit gebied. Het tweede onderwerp waar NFLI aandacht voor vraagt in zijn speerpuntenbrief is diversiteit. NFLI is voorstander van een breed diversiteitsbeleid

dat ziet op zowel vaardigheden, kennis en ervaring als ook op geslacht, leeftijd, handicap en sociaal-culturele achtergrond. a.s.r. gaat in haar jaarverslag onder meer in op het aantal vrouwelijke medewerkers en spreekt haar commitment uit om mensen in dienst te nemen die uit kwetsbare groepen in de maatschappij komen. NFLI waardeert dit. Ondanks dat het onderwerp diversiteit tegenwoordig veel aandacht krijgt, meent NFLI dat het onderwerp in het jaarverslag van a.s.r. enigszins onderbelicht is gebleven. NFLI zou a.s.r. dan ook willen vragen om hieraan meer aandacht te besteden in haar rapportages en NFLI vraagt zich af of a.s.r. in de vergadering meer toelichting kan geven op het door a.s.r. voorgestane diversiteitsbeleid en of a.s.r. ook voornemens is hierover uitgebreider te rapporteren. Hartelijk dank voor de aandacht.

De heer Baeten dankt de heer Wyatt en gaat allereerst in op de vragen ten aanzien van duurzaamheid en of a.s.r. daar ook kansen in ziet. Het bestaansrecht van een verzekeraar is het afdekken van risico. De natuurlijke houding is dat eerst wordt gekeken naar de risico's en of die het bedrijf in gevaar brengen. Voor zover a.s.r. invloed heeft op klimaatverandering en daar wat aan kan doen, heeft a.s.r. ook maatregelen genomen. Het is een onderwerp dat ook regelmatig binnen de Raad van Commissarissen aan de orde komt. Afgelopen jaar is bijvoorbeeld een zogenaamde PE-sessie aan dit onderwerp gewijd en is a.s.r. bijgepraat over de risico's van klimaatverandering. Natuurlijk wordt ook gekeken naar kansen, want zonder kansen te pakken heb je geen toekomst. Kansen in het kader van klimaatverandering zijn best lastig, want een van de zaken die bij klimaatverandering spelen is bijvoorbeeld voor een land als Nederland het toegenomen risico van overstromingen. Gekeken wordt naar kleine kansen op het gebied van productontwikkeling die kunnen inspelen op klimaatverandering, maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het ei van Columbus nog niet is gevonden.

De tweede vraag gaat over diversiteit. In het bedrijf is zichtbaar dat a.s.r. een mooie diverse populatie heeft met jong en oud, man en vrouw en ook zichtbare cultuurverschillen en geloofsovertuigingen. Op dat laatste wordt niet gestuurd en dit wordt ook niet gemeten. In het beleid houdt a.s.r. terdege rekening met diversiteit en dit is ook zichtbaar in een divers samengesteld personeelsbestand. Door de vraag van NFLI realiseert a.s.r. zich dat daarover beter kan worden gerapporteerd. Een van de dingen die a.s.r. bijvoorbeeld het afgelopen jaar heeft gedaan is intekenen op de landelijke doelstelling om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. a.s.r. heeft zich gecommitteerd om de komende jaren ten minste 70 mensen aan te nemen. Afgelopen jaar zijn 12 personen in dienst genomen. Dit jaar zullen er opnieuw 12 personen met een afstand tot de arbeidsmarkt onderdeel uitmaken van de a.s.r.-populatie. Daarnaast, maar die cijfers mogen formeel niet worden meegeteld, zit er rondom dit bedrijf nogal wat groen. Dat wordt helemaal bijgehouden door een bedrijf dat alleen maar werkt met

mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dus a.s.r. is daar zeer bewust mee bezig, doet daar veel aan en realiseert zich dat daar misschien beter en meer over kan worden gerapporteerd.

De heer Wagenmans van VBDO feliciteert a.s.r. met de beursgang en deze eerste aandeelhoudersvergadering. De heer Wagenmans geeft aan dat de heer Baeten a.s.r. en alle medewerkers complimenteert met de voortgang die a.s.r. maakt op het gebied van duurzaam beleggen en duurzaam ondernemen en dat dit terecht is. VBDO staat hier nu voor de eerste keer, maar heeft al vele jaren contact met a.s.r. en ziet dat a.s.r. hier op een goede, serieuze manier mee bezig is. Toch gaan de ontwikkelingen gelukkig snel op dat gebied. Daarom heeft de heer Wagenmans drie vragen waarvan hij hoopt dat a.s.r. ze kan beantwoorden, maar dat ze ook prikkelen om de volgende stap te zetten want VBDO wil en hoopt dat a.s.r. ook in de toekomst voorloper blijft. De eerste sluit enigszins aan op de vraag die ook het NFLI had en gaat over klimaatverandering. a.s.r. heeft het akkoord van Parijs onderschreven en heeft daar ook stappen in gezet. In de beleggingsportefeuille zijn bedrijven die voor het grootste deel omzet uit kolen halen uitgesloten. Dat is een positieve stap, maar vanuit maatschappelijk belang, maar ook vanuit financieel belang en financiële risico's zijn er extra stappen nodig. De vraag is of a.s.r. bereid is de komende jaren in kaart te brengen wat de CO2-voetafdruk is en dat ook te vertalen in extra stappen. VBDO is positief over de stappen die gezet zijn, maar hoopt dat er de komende jaren nog extra stappen gezet gaan worden. De tweede vraag gaat ook over duurzaamheid, maar over de thema's mensenrechten en leefbaar loon. a.s.r. screent in de beleggingsportefeuille al heel goed naar thema's als mensenrechten, onderschrijft ook verschillende standaarden en kijkt daar ook naar de ILO-standaarden, maar in die standaarden zit het thema leefbaar loon in mindere mate. Er wordt gekeken naar minimumloon. Voor Nederland is een minimumloon ook een soort leefbaar loon. In Nederland is dat goed geregeld. In heel veel andere landen waarin natuurlijk belegd wordt is dat niet het geval. Op het moment dat je als werknemer een minimumloon hebt, betekent dat niet dat jij of je gezin daarvan rond kunnen komen. De vraag is wat a.s.r. doet op dat terrein. De tweede vraag is de oproep om op het moment dat dit nog niet wordt meegenomen in het beleggingsbeleid te kijken om daar stappen te zetten. Heel positief is dat a.s.r. gelukkig met veel financiële instellingen, pensioenfondsen en banken, de call to action heeft ondertekend van de sustainable development goals (SDG's). Dat zijn eigenlijk de doelen van de Verenigde Naties op mensenrechten, klimaat en natuur, verschillende thema's waar overheden, bedrijven en beleggers stappen op willen zetten. Dat is een positieve stap, maar een call to action is een call to action. Dus de vraag is: hoe ziet a.s.r. voor zich dat a.s.r. dit het komende jaar in een strategie gaat implementeren en dit ook gaat omzetten in zoals het ook zo mooi in het Nederlands heet KPI's, strategische doelen, en hier handen en voeten aan gaat geven? Aan dat laatste voegt de heer Wagenmans toe dat a.s.r. het

natuurlijk niet alleen moet doen, maar in gezamenlijkheid met de verschillende andere financiële instellingen in Nederland en daarbuiten. De heer Wagenmans is benieuwd naar de antwoorden.

De heer Baeten geeft aan dat hij de vraag vertaalt zoals hij hem heeft gehoord: zal a.s.r. blijven kijken naar CO2-voetafdruk en daar actief de beleggingsportefeuille op blijven sturen? Het antwoord is: ja. De lijn die daar is ingezet, en a.s.r. heeft daar ook regelmatig rechtstreeks vanuit de beleggers met de VBDO contacten over. a.s.r. realiseert zich ook dat in de rapportage hierover nog meer kan opnemen. De tweede vraag betrof de vraag ten aanzien van mensenrechten. a.s.r. gebruikt hiervoor intern de term 'decent wages'. a.s.r. kijkt bij de meer ontwikkelde landen, waar inzicht is in de keten waar een bedrijf in zit, of dat in de keten goed geregeld is en of daar inderdaad 'decent wages' worden betaald. In ontwikkelingslanden is dit nog beperkt tot de bedrijven waar a.s.r. eventueel in overweegt te investeren. Ook daar, en dat is ook de dialoog binnen de beleggingsafdeling, zal a.s.r. kijken of er meer over kan worden verteld en meer over kan worden gerapporteerd. Nu worden bedrijven uitsloten als a.s.r. ziet dat het (naar de mening van a.s.r.) niet klopt, maar dat doet dit wel pas nadat eerst de dialoog is aangegaan. Als belegger heeft a.s.r. de unieke positie om de dialoog aan te gaan met een bedrijf en te kijken of door die dialoog een verandering kan worden bewerkstelligt. Wat betreft de 17 sustainability development goals, hierover zal de beleggingsafdeling komende jaren meer over gaan rapporteren. a.s.r. richt zich niet op alle goals. a.s.r. heeft ook niet op alle goals invloed, maar er is een aantal geselecteerd waar naar wordt gekeken. Die houden a.s.r. actief bezig.

Mevrouw Stavast-Groothuis geeft aan werkzaam te zijn voor PGGM en te spreken namens alle klanten, waaronder pensioenfondsen Zorg en Welzijn. Ter introductie: de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering is voor PGGM als Nederlandse institutionele belegger een belangrijk moment om stil te staan bij de resultaten van het afgelopen jaar. Dit jaar staat vooral in het licht van het feit dat a.s.r. weer naar de beurs is gegaan in juni 2016. De onderneming heeft laten zien een solide basis te hebben met een goede kapitalisatie en een hoge solvabiliteitsratio. a.s.r. heeft sterke Nederlandse wortels en een duurzame visie. PGGM stelt het op prijs dat a.s.r. in 2016 een volgende stap heeft gezet op weg naar integrated reporting hetgeen net ook al is genoemd. PGGM wil a.s.r. uiteraard complimenteren met de beursgang en begrijpt dat het een uitdaging is om de juiste verhouding te vinden tussen de meningen van diverse aandeelhouders. Uiteraard wordt gehoopt dat dit op constructieve wijze gevoerd kan blijven in de toekomst. Binnen Eumedion-verband zijn twee speerpunten geformuleerd. Het eerste speerpunt is 'board effectiveness'. Mevrouw Stavast-Groothuis denkt dat de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen van a.s.r. voldoende divers is op het gebied van expertise, ervaring en achtergrond. a.s.r. wordt aangemoedigd

om bewust te blijven kijken naar de samenstelling van haar Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen, zodat de juiste mensen op de juiste plek zitten voor de uitvoering van de toekomstige strategie. Verder is PGGM te spreken over het feit dat zowel de Raad van Bestuur als de Raad van Commissarissen kritisch naar zichzelf kijken in de jaarlijkse boardevaluatie. Wat de governance betreft wil PGGM a.s.r. meegeven in de toekomst haar beloningsbeleid gematigd en langs Nederlandse maatstaven te houden. Het tweede en laatste Eumedion-standpunt is de impact van klimaatverandering in het akkoord van Parijs. Het jaarverslag bevat een overzicht van de mogelijke impact van klimaatverandering op de strategie van de onderneming. a.s.r. wordt aangemoedigd om voor de leningen- en effectenportefeuille concrete CO2-reductiedoelstellingen te formuleren. a.s.r. heeft al stappen gezet om klimaatrisico voor de bedrijfsvoering in kaart te brengen en rapporteert daarover. Tot slot wordt a.s.r. gevraagd de aanbevelingen van de Financial Stability Board in de task force on climate-related financial disclosures ter harte te nemen.

De voorzitter dankt mevrouw Stavast-Groothuis. Het eerste punt rond de 'board effectiveness' heeft betrekking op zowel de Raad van Bestuur als de Raad van Commissarissen. Aandacht wordt gevraagd voor zowel de samenstelling naar de toekomst als de zelfevaluatie. Dat zijn twee onderwerpen die nadrukkelijk de aandacht hebben van de Raad van Commissarissen. Ook in het licht van het feit dat de komende jaren zowel Cor van den Bos als Kick van der Pol zelf zullen moeten worden opgevolgd. Heel nadrukkelijk zal daarbij worden gekeken naar de samenstelling naar de toekomst toe en de omvang van de Raad van Commissarissen. De evaluatie wordt elk jaar uitvoerig gedaan. Een keer in de drie jaar wordt dit uitgevoerd onder onafhankelijke begeleiding (dit zal weer plaatsvinden in 2017).

De heer Baeten dankt de voorzitter en merkt op dat de door de voorzitter gemaakte opmerkingen over diversiteit ook gelden voor de Raad van Bestuur. Ten aanzien van de andere opmerkingen en vragen die mevrouw Stavast-Groothuis heeft gesteld, heeft a.s.r. een goede dialoog met Eumedion gehad en is daarbij al wat langer stilgestaan. Zowel de aanbevelingen als aanmoedigingen neemt a.s.r. graag ter harte. a.s.r. zal met name naar de doelstellingen ten aanzien van de CO2-reductie kijken, zoals ook tegen de vorige spreker is gezegd, en kijken of daarover meer kan worden gezegd. Het is ook goed om dingen die niet gelukt zijn te benoemen. a.s.r. heeft als bedrijf zelf ook een aantal CO2-doelstellingen. Die zijn het afgelopen jaar niet gehaald. Deze waren gebaseerd op dit nieuwe pand en als gevolg van het besluit om meer mensen vanuit Amsterdam naar Utrecht te halen zijn meer reiskilometers gemaakt waardoor die doelstelling niet is gehaald. Daarnaast heeft de IPO meer vliegrepen met zich meegebracht dan ingecalculerd en ook daarvoor geldt dat de komende tijd zal worden bekeken of a.s.r. dat kan compenseren, dat is het afgelopen jaar reeds gedaan, of dat het aantal vliegrepen kan worden verminderd.

De heer Stevense dankt de voorzitter en geeft aan dat hij spreekt namens de Stichting Rechtsbescherming Beleggers. Hij geeft aan te zijn geboren in Utrecht en dat zijn vader opziener was van landerijen. Dus het eerste waar de heer Stevense naar keek was het vastgoed. Het landelijk vastgoed staat voor € 250 miljoen te boek, maar hij kon verder niets vinden. Daarnaast waren de kwartaalcijfers nog niet beschikbaar bij de balie. Dan Basel IV waarbij de heer Stevense aangeeft zich te verwonderen over alle getallen. Er is al gesproken over de management targets, maar het is wel allemaal geld dat op de plank ligt en niet rendeert. De heer Stevense wil graag weten hoeveel geld op de plank ligt en niet rendeert.

De heer Baeten geeft aan dat a.s.r. meer dan 35.000 hectare grond in Nederland heeft. 28.000 hectare daarvan is verpachte landbouwgrond. Dat betekent dat a.s.r. daarmee ook enorm bijdraagt aan de voedselproductie in Nederland. Dit is een positie die a.s.r. koestert. De rest van die 35.000 hectare is met name natuurgebied en bosgrond waar bijvoorbeeld in het weekend van genoten kan worden. Dus a.s.r. is trots op de grondpositie en het is een heel mooi onderdeel van de beleggingsportefeuille. Excuses worden gemaakt voor het feit dat er geen persbericht beschikbaar was van de kwartaalresultaten, volgend jaar zal hiervoor worden gezorgd, mocht dit weer samenvallen.

De heer Figee vult aan dat a.s.r. een solvabiliteit heeft van 188%. a.s.r. heeft een ladder gedefinieerd van solvabiliteitsniveaus die aangeven wat de dividendruimte is en wanneer moet worden geacteerd. Dat gaat in stapjes van twintig: 120%, 140% en 160%. In geval van een solvabiliteit onder de 120% zal a.s.r. moeten acteren. Dan staan alle seinen op rood. De grens van 140% is de trigger om dividend te kunnen betalen. Een solvabiliteit van 160% is een norm waarbij je prima kunt ondernemen: je kunt investeren, je kunt groeien, je kunt een keer een bedrijf overnemen en je kunt een tegenvaller opvangen zonder dat de dividendruimte in gevaar komt. Met een solvabiliteit van 188% zit a.s.r. daar keurig boven. Tegelijkertijd vraagt a.s.r. zich natuurlijk altijd af of het juiste wordt gedaan voor onze aandeelhouders. De Q1-cijfers zijn inmiddels bekend en naar buiten gebracht. In het eerste kwartaal is een rendement op het eigen vermogen behaald van 17%. Met dit percentage is a.s.r. ervan overtuigd dat het geld zinvol en waarde creërend wordt ingezet.

De heer Stevense merkt op dat vroeger altijd werd gezegd dat 100 plus voldoende was en van 120% kan hij ook nog iets herinneren. De heer Stevense vindt onderhand alle regels die er gesteld worden een beetje de spuigaten uitlopen en zou toch graag wat meer tegenwicht willen zien tegen alle regelgeving die er is. Tot slot vraagt de heer Stevense naar de omvang van de afdeling Compliance.

De heer Baeten geeft aan dat de Compliance afdeling van a.s.r. zeer klein is, ongeveer 12 fte. Daarmee heeft a.s.r. een heel efficiënte, effectieve Compliance-afdeling,

zeker in vergelijking met sommige andere grote financiële instellingen. De heer Baeten is zo vrij om toch ook wat tegengas op dat signaal te geven. De Baeten is ook begonnen in een tijd dat er nog geen Compliance-afdeling was en is blij dat er nu een aantal mensen zijn die heel kritisch meekijken of de goede dingen op de goede manier worden gedaan. Het is ook een natuurlijk tegenwicht in een bedrijf dat heel ondernemend wil zijn. Uitgekeken moet worden met zeggen dat Compliance niet nodig is, maar de heer Baeten is het met de heer Stevense eens dat men niet moet overdrijven.

De heer Hooft van Huysduynen geeft aan dat hij spreekt namens de Consumentenbond, sinds kort ook aandeelhouder van a.s.r. De Consumentenbond kan zich voorstellen dat de commissarissen en het bestuur van a.s.r. trots zijn op de cijfers. Er is allerlei reden tot vreugde, maar er hangt toch ook een grauwsliuier over deze jaarvergadering. Dan gaat het om mensen die in onze achterban zitten, namelijk een groep van 200.000 klanten, en voormalig klanten van a.s.r., met een beleggingsverzekering, een woekerpolis, genaamd de Waerdije en daar wil de heer Hooft van Huysduynen even kort de aandacht voor vragen. De Consumentenbond is er in 2015 achter gekomen dat a.s.r. in het geheim aan een kleine groep klanten met zo'n polis veel meer compensatie heeft betaald dan aan de rest van de klanten met precies dezelfde polis en heeft dat destijds naar buiten gebracht. Verzekeraars, waaronder a.s.r., hebben toen gezegd transparantie te betrachten over de inhoud van die schikkingen. De minister van Financiën, toen nog meerderheidsaandeelhouder van a.s.r., heeft toen aangegeven dat hij het ook heel belangrijk vindt dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden. Dus alle klanten met dezelfde polis, dezelfde schade, dezelfde compensatie. De Consumentenbond was heel erg blij om dat te horen en is toen met a.s.r. in gesprek gegaan. Die gesprekken zijn gestrand. De Consumentenbond zag zich vervolgens genoodzaakt om a.s.r. voor de rechter te dagen. Die rechtszaak loopt en zou weleens jaren kunnen duren. Dat betreuren wij. De Consumentenbond is hier nu om aan de commissarissen, het bestuur en ook de andere aandeelhouders te vragen of dit niet sneller kan. In de eerste plaats wenst de heer Hooft van Huysduynen van het bestuur te horen wanneer a.s.r. gehoor gaat geven aan de wens van de minister om openbaarheid te geven aan de inhoud van die geheime schikkingen met Waerdije-klanten en wanneer begint a.s.r. met gelijke gevallen gelijk te behandelen? En in de tweede plaats, wanneer klanten van a.s.r. met een Waerdije-polis een rechtvaardige behandeling en een rechtvaardige compensatie tegemoet kunnen zien zonder dat de klanten jarenlang naar de rechtszaal moeten komen en tegenover een legertje dure advocaten staan.

De heer Baeten antwoordt dat dit voor a.s.r. ook een dossier is dat a.s.r. blijft achtervolgen. Daarom heeft a.s.r. de afgelopen jaren, en daar is de Consumentenbond ook goed van op de hoogte, een aantal overeenkomsten gesloten met stichtingen. Aan een van die stichtingen

deed indertijd de Consumentenbond ook mee. Met die stichting heeft a.s.r. afspraken gemaakt over de compensatie en die zijn netjes uitgevoerd. Daarbovenop is a.s.r. met individuele klanten tot op de dag van vandaag intensief in gesprek. Als een klant van mening is dat er nog iets niet klopt of dat hij van zijn verzekering af wil of dat hij deze wil omzetten in een bankspaarregeling, dan is a.s.r. daar coulant in, zonder kosten en dan helpt a.s.r. mensen om over te stappen naar een ander product of zelfs het product helemaal door te halen en de opgebouwde waarde tot op dat moment uit te keren. Het is juist dat er in het verleden ook weleens op basis van individuele omstandigheden met klanten aanvullende afspraken zijn gemaakt. Daar was dan ook aanleiding toe, is de mening van a.s.r. De oproep van de minister heeft hij niet alleen aan a.s.r. gedaan, maar aan alle verzekeraars. In overleg met het Verbond van Verzekeraars heeft a.s.r. alle vragen die de minister daarover heeft gesteld beantwoord. Die zijn ook terug te vinden op de website. Dus a.s.r. heeft daar gehoor aan gegeven. Maar één ding kan a.s.r. niet doen. Er zijn schikkingen getroffen waarbij afgesproken is met betrokkenen dat die niet zullen worden gepubliceerd. Als een betrokkene zegt "wij publiceren dat" dan is hij daar vrij in. a.s.r. doet in ieder geval geen beroep meer op de geheimhouding, maar a.s.r. kan niet eenzijdig een gemaakte afspraak met iemand breken omdat de minister daartoe heeft opgeroepen. Dat hoort ook bij de zorgplicht. Wat betreft de derde vraag is er inderdaad een dialoog geweest met de Consumentenbond. a.s.r. heeft die als constructief ervaren, maar tegelijkertijd heeft die niet geleid tot een gedeeld standpunt en uiteindelijk heeft de Consumentenbond besloten om de gang naar de rechter te kiezen. Dus inhoudelijk gaat a.s.r. daar verder niet op in. Als de Consumentenbond denkt dat het zin heeft nog een keer samen te zitten, dan wil a.s.r. dat uiteraard graag doen, maar het is de keuze geweest van de Consumentenbond om de zaak voor te leggen aan de rechter en dat heeft a.s.r. te respecteren.

De heer Tse uit Amsterdam geeft aan een aantal vragen te hebben. Allereerst worden complimenten overgebracht voor de behaalde resultaten van vorig jaar en ook het eerste kwartaal van dit jaar. De heer Tse heeft twee vragen. De eerste vraag is over de solvabiliteit en het standaardmodel. De vraag is of a.s.r. ook een ratio heeft op basis van een eigen model. Zo ja, wat is het getal en zo nee, is het eigen model in ontwikkeling. Wanneer is dat af en wordt het ter goedkeuring aangeboden aan DNB? De tweede vraag is dat in de presentatie van de heer Baeten niet is gesproken over het segment Zorg. De zorgmarkt is een competitieve markt, een vechtmart. Er wordt zelfs met reserves gestrooid om de premies te drukken. a.s.r. is in die markt nummer acht. Hoeveel kans is er in die markt voor a.s.r.? Is a.s.r. daar niet te klein voor en wil a.s.r. nog wel in de zorgmarkt zijn, want als er winst wordt gemaakt in de zorg dan is het land te klein en wordt er meteen geroepen dat er te veel winst gegenereerd wordt.

De heer Verwoest geeft aan dat a.s.r. inderdaad een kleine speler in de zorgmarkt is, maar wel de enige die

klanten kan bedienen met zowel Zorg als AOV en dat op een hele efficiënte en mooie manier doet. Zorg is verwerkt in het segment non-life en vooralsnog is a.s.r. daar tevreden over.

De heer Figee geeft aan dat de solvabiliteit van a.s.r. wordt berekend via het standaardmodel, de standaardformule zoals die door de EIOPA, de Europese overkoepelende verzekeringstoezichthouder wordt voorgeschreven. Er is een alternatief, namelijk het ontwikkelen van een eigen model, een intern model. Een aantal collega-verzekeraars heeft dat gedaan. a.s.r. heeft ervoor gekozen om dat niet te doen, simpelweg vanwege de kosten en effort die verbonden zijn aan het bouwen van zo'n model. Het bouwen, valideren en goedgekeurd krijgen van een model kost veel tijd en geld. a.s.r. heeft wel een aantal andere interne modellen. Met name ten aanzien van het beleggingsbeleid vindt a.s.r. het standaardmodel eigenlijk niet voldoende specifiek of granulair, om het beleggingsbeleid op te bepalen. Dus gebruikt a.s.r. een E-cap doel. E-cap staat voor economisch kapitaal. Dat gebruikt a.s.r. puur en sec alleen voor het beleggingsbeleid. Daar kan de solvabiliteit mee worden berekend en die zou dan volgens dat model ruim boven de 200% liggen. Aan de andere kant is dat niet de officiële, gevalideerde, goedgekeurde solvabiliteit, want a.s.r. heeft er simpelweg voor gekozen om die investering en kosten niet te maken.

De heer Keyner geeft aan dat hij spreekt namens de Vereniging van Effectenbezitters, de VEB, en dat hij ook het mandaat heeft van een aantal kleinere particuliere beleggers. De heer Keyner bezoekt nogal wat aandeelhoudersvergaderingen, al een jaar of 14. De leukste vergaderingen zijn de ondernemingen die het slechtste draaien. Hij hoopt natuurlijk dat alle bedrijven fantastisch draaien op de Nederlandse beurs, maar de leukste vergadering om te bezoeken is als er veel te klagen valt. Dus deze vergadering is voor hem een kwelling. De heer Keyner geeft aan dat hij dat niet gaat compenseren door een aantal vragen te stellen op het gebied van spijkers op lager water, maar dat hij toch een aantal vragen heeft over de strategie. Dat zijn niet zozeer zorgen, maar het is meer om het begrip te vergroten. a.s.r. is een belangrijke partij als levensverzekeraar. De strategieën van alle verzekeraars in Nederland lijken op het eerste gezicht vrijwel identiek, iedereen richt zich namelijk op asset management, fee based business, niet te veel gespeel met marges tussen rentes en dergelijke, waarbij risico's zoveel mogelijk worden weggeschoven uit de balans en worden herverzekerd en zo min mogelijk kapitaal wordt gebruikt. Dat is op zich heel begrijpelijk na Solvency II. Echter als in strategisch en bedrijfseconomisch opzicht alle concurrenten dezelfde kant oprennen en dezelfde markt op een vergelijkbare wijze denken te kunnen gaan bedienen, drukt dat de marges. De vraag is op welke wijze a.s.r. denkt zich als sterkste speler te kunnen ontwikkelen nu alle concurrenten ook in die richting rennen. Daarnaast heeft a.s.r. een hoge solvabiliteit, dit biedt kansen. a.s.r. zou misschien als enige speler juist wel kapitaalintensieve

business kunnen aantrekken met hele mooie hoge marges, een luxe die misschien sommige andere spelers niet hebben. Dus de vraag is of daar niet juist de kansen liggen, juist omdat a.s.r. een wat ruimer jasje heeft en dat ruime jasje is eigenlijk nog veel ruimer op basis van het standaardmodel. Wat betreft de volgende gerelateerde vraag denkt de heer Keyner het antwoord al te hebben gehoord. a.s.r. noemt zelf Pensioenen als een grote kans. Wordt hiermee defined contributions (DC) bedoeld (zonder kapitaalbeslag)? Concurrenten noemen dit ook een kans. Tegelijkertijd erkent a.s.r. dat de marges daar flinterdun zijn. Dus zullen net als alle concurrenten kosten moeten worden bespaard. Waarom denkt a.s.r. dat juist a.s.r. erin zal slagen om daar flink wat marktaandeel te gaan veroveren? De vraag die voor de hand ligt is: gaat a.s.r. voor volume of blijft a.s.r. kritisch? Dan geeft de heer Keyner het antwoord wat hij denkt dat a.s.r. zal geven. Discipline is een van de kernwaarden van de strategie van a.s.r. Dus zal a.s.r. geen business accepteren die naar alle verwachtingen niet rendabel gaat zijn. Antwoord B wat daarbij hoort is: a.s.r. is zoveel kostenefficiënter dan de concurrentie dat juist a.s.r. er wel in zal slagen de business winstgevend te laten zijn, terwijl een concurrent onder dezelfde voorwaarden juist niet die marge zal maken. De heer Keyner hoort graag een bevestiging of dat juist is, namelijk dat kostenefficiëntie hetgeen is wat a.s.r. onderscheidt van de concurrentie.

De heer Keyner vraagt zich tot slot af of Zorg wel een aantrekkelijke business is. a.s.r. geeft aan een aanpalend product te hebben. a.s.r. is de enige partij die beide zaken in één geheel kan aanbieden. Dat is wel heel leuk, maar is dit wel rendabel? De vraag is welk trucje a.s.r. heeft verzonnen om de winsten die a.s.r. hopelijk wel gaat maken op de een of andere manier ten goede te laten komen aan de aandeelhouders.

Mevrouw Bergstein geeft aan in te willen gaan op de vraag van de heer Keyner over hoe a.s.r. de concurrentie denkt aan te kunnen met de druk op de marge. Het voorbeeld dat Chris Figee net gaf ten aanzien van het interne model en de overweging om dan niet die kosten te maken, omdat a.s.r. eigenlijk al een goede solvabiliteit hebben heeft is een heel typerend voorbeeld voor de wijze waarop a.s.r. met de kosten omgaat. Bij alles wordt nagedacht of die kosten moeten worden gemaakt en of a.s.r. verspilling van kosten kan tegen gaan. Daarbij is a.s.r. heel scherp op de kosten. Het zit in de genen. Maar het is wel, en dat zal herkenbaar zijn ook naar de toekomst, value over volume. Dus in de pricing is a.s.r. zich daarvan altijd heel erg bewust en gaat niet voor volume maar voor business die waarde toevoegt, ook in de zeer concurrerende pensioen DC-markt. Vervolgens gaat mevrouw Bergstein kort in op de suggestie of er een kans ligt om zich op kapitaalintensieve business te begeven bij Pensioenen. Dat is iets wat a.s.r. zeker bezig houdt. Werkgevers zijn allemaal bezig om de beweging te maken van defined benefit (DB) naar defined contribution (DC). Dus a.s.r. kan wel nieuwe producten aan de DB-kant ontwikkelen, maar de klanten maken die beweging niet.

In breder perspectief wordt uiteraard naar verschillende mogelijkheden gekeken. a.s.r. kijkt naar de markt en naar wat klanten vragen en speelt daarop in.

De heer Verwoest geeft aan dat a.s.r. op verschillende manieren naar Zorg kijkt. Allereerst is het een manier om nieuwe klanten te werven. a.s.r. heeft de afgelopen jaren veel nieuwe klanten via Zorg geworven en die klanten worden vaak ook klant op andere gebieden. Door de combinatie van diensten (Zorg en AOV) kan a.s.r. die klanten beter preventief helpen. Dus bij Zorg aan sich is het rendement niet heel hoog, maar het behoud van klanten en voorkomen van veel verdere schade werkt binnen het hele bedrijf door, naast het feit dat via Zorg nieuwe klanten kunnen worden gebonden die op een andere manier lastiger kunnen worden gebonden. Het is dus een breder strategisch perspectief dat bijdraagt aan andere onderdelen binnen het concern.

De voorzitter verzoekt de heer Baeten de eerste vraag van de heer Keyner te beantwoorden.

De heer Baeten geeft aan dat de vraag kort samengevat was of de strategie van a.s.r. niet identiek is aan die van anderen. Strategie is papier, uitvoering is resultaat. a.s.r. brengt ook accenten aan. Karin Bergstein heeft er daar al eentje van genoemd. Als men bijvoorbeeld kijkt naar de positie in Zorg, dan heeft a.s.r. daar echt andere keuzes gemaakt dan sommige andere grote verzekeraars. Als men kijkt naar onze positie in Asset Management, dan heeft a.s.r. daarin duidelijke keuzes gemaakt. a.s.r. wil met name groeien in die gebieden van Asset Management waar a.s.r. denkt waarde toe te kunnen voegen. Dat zit misschien niet in internationale aandelen, maar wel weer in andere onderdelen van de portefeuille. Zojuist is reeds gesproken over de vastgoedportefeuille. a.s.r. heeft unieke posities in vastgoed. Daar heeft a.s.r. de afgelopen jaren laten zien onderscheidend te kunnen zijn naar de rest van de markt. Als men dus kijkt naar de uitvoering, dan ziet a.s.r. grote verschillen tussen hoe andere verzekeraars hun strategie uitvoeren. Uiteindelijk zitten alle verzekeraars wel allemaal in dezelfde markt met dezelfde klanten die over het algemeen vergelijkbare behoeften hebben. Dus daar speelt ook a.s.r. op in, maar het zal uiteindelijk aankomen op de uitvoering en daar durft a.s.r. echt soms andere routes te kiezen dan anderen, en doet dat ook.

De heer Keyner geeft aan dat twee vragen nog niet geheel beantwoord zijn. Namelijk, is de hoge solvabiliteit wellicht een kans om juist als enige speler wel in staat te zijn om business aan te trekken die weliswaar veel kapitaal opvreet maar ook hoge marges genereert? Bij pensioenen is dat lastig, want er is geen vraag naar, de klant moet er behoefte aan hebben. Zijn er misschien andere terreinen waar dat mogelijk is? De tweede vraag die nog openstaat gaat over Zorg. De kruisbestuiving tussen Zorg en AOV is uitgelegd. Echter in Nederland wordt met name vanuit de linkerkant gezegd: het kan toch niet zo zijn dat een ziektekostenverzekeraar winst gaat maken en als ze winst maken dat ze dit dan gaan uitkeren aan aandeelhouders.

Hoe maakt a.s.r. dit toch ook voor aandeelhouders rendabel?

De heer Baeten geeft aan wat betreft de winstuitkering bij Zorg dat degenen die het debat gevolgd hebben weten dat a.s.r. zich ook gemengd heeft in dat debat omdat a.s.r. van mening is dat de Tweede Kamer daar een onvoldragen en niet noodzakelijk wetsvoorstel heeft aangenomen. Er kan een moment komen dat DNB zegt dat je kapitaal moet aantrekken. Op het moment dat je in een sector werkt waar je geen winst kunt uitkeren, dan is er geen belegger die er meer instapt. De toegang tot de kapitaalmarkt wordt daarmee ook dichtgezet. Zolang daar het laatste woord nog niet over gezegd is en a.s.r. nog niet de finale uitwerking kent van waar het uiteindelijk naartoe gaat, heeft a.s.r. gezegd zich ertegen te verzetten. Onduidelijk is nog wat het uiteindelijk voor a.s.r. gaat betekenen en of Zorg wel of niet kan bijdragen. Op dit moment draagt het bij, voldoet het aan de eisen die a.s.r. stelt en draagt het met name bij op de manier zoals Michel Verwoest dat net heeft toegelicht.

De heer Figee geeft aan dat a.s.r. natuurlijk altijd op zoek is naar business met hoge marges. Daar wil a.s.r. ook kapitaal voor inzetten. Een voorbeeld is het kantorenfonds. a.s.r. heeft eind vorig jaar de kantorenportefeuille van de Nederlandse Spoorwegen overgenomen. Dat zijn kantoren nabij een station. Die heeft a.s.r. op haar eigen balans genomen en eigenlijk voorgefinancierd. Dat ging om ongeveer € 275 miljoen. Daarbij is in januari het niet-kerneel doorverkocht en de rest zal a.s.r. doorverkopen aan beleggers om voor hen te gaan beheren. Het zou zo maar kunnen dat wij in de loop van het jaar gaan vertellen dat wij daar succesvol in zijn. a.s.r. is altijd op zoek naar voorbeelden om de balans in te zetten en het kantorenfonds bij uitstek een voorbeeld waarin de solvabiliteit is ingezet om een rendabele business op te bouwen.

De heer Schoenmaker geeft aan dat a.s.r. 33.000 hectare grond bezat toen Fortis failliet ging. Op Zwaagdijk heeft a.s.r. grond verkocht. Waarom? Het was prachtige cultuurgrond.

De voorzitter geeft aan dat de heer Schoenmaker hem niet kwalijk moet nemen dat hij niet van elke hectare weet waar die ligt en hij vreest dat dit voor de Raad van Bestuur ook geldt.

De heer Baeten geeft aan dat het niet gaat om 33.000 maar om meer dan 35.000 hectare. Ik moet inderdaad het antwoord op de vraag die de heer Schoenmaker stelt schuldig blijven. De Raad van Bestuur probeert dicht op het bedrijf te zitten, maar weet gelukkig ook niet alles want dan zou niemand meer verantwoordelijkheid hebben. De vraag ten aanzien van de gronden in Zwaagdijk zal worden uitgezocht. In het algemeen is het beleid van a.s.r. om veel in grond te investeren, omdat het wordt gezien als een stabiele belegging. Af en toe vindt er wel ruilverkaveling plaats om het beheer te vereenvoudigen. Zichtbaar is

ook dat met name in de agrarische sector boeren in toenemende mate grote stukken grond willen pachten en niet meer een paar hectaren, maar honderden hectaren. Dan is het soms nodig om te verkavelen.

De heer Van Riet geeft aan dat hij een particuliere belegger is en dat hij benieuwd is naar het rendement van de 35.000 hectare. Daarnaast heeft hij een tweede vraag. De VBDO vraagt om aandelen af te stoten die niet passen in de huidige structuur of niet overeenkomen met hun doelstelling. Aan de andere kant kan a.s.r. als aandeelhouder ook bedrijven veranderen. Bedrijven die werken met kolen bijvoorbeeld wil a.s.r. afstoten, maar als men kijkt naar DSM dan heeft dit bedrijf een prachtige propositie gemaakt de afgelopen jaren om van kolen over te gaan naar heel andere materie en dat is enkel maar beïnvloeden als aandeelhouder.

De heer Baeten geeft aan dat Chris Figee de eerste vraag zal beantwoorden. De tweede vraag is de heer Baeten het eens met de heer Van Riet. Het is ook niet zo dat a.s.r. direct uit een aandeel stapt als een bedrijf een koers vaart waar a.s.r. niet achter kan staan. a.s.r. zal altijd eerst de dialoog aangaan. Van bijvoorbeeld DSM is a.s.r. zelfs al jarenlang aandeelhouder. a.s.r. houdt daarin een belang van 5% en dat gebruikt a.s.r. ook om de dialoog met het management aan te gaan. Dus het is inderdaad een goed middel is om te 'engagen' met bedrijven. Maar er kan een moment komen dat een bedrijf niet bereid is om een nieuw beleid in te zetten. Dat hoeft van a.s.r. niet 'overnight.' Daar mogen bedrijven ook best een paar jaar voor nemen, maar als een bedrijf weigert te transformeren, moet een belegger ook conclusies trekken.

De heer Figee geeft aan dat a.s.r. een belegger is met heel langlopende verplichtingen. a.s.r. is ook altijd op zoek naar langlopende beleggingen. Land is voor a.s.r. een langlopende belegging met een stabiele waardeontwikkeling die heel goed past. Wat is het rendement op grond? Het varieert natuurlijk een beetje per kavel, maar ruwweg over de hele portefeuille genomen, betreft dit een reëel rendement van ongeveer 3% en daar komt dan nog de inflatie bij. Dus 3,3,5% is het directe rendement op grond. Dat vindt a.s.r. voor een langlopende stabiele belegging heel aantrekkelijk. Bovendien wordt bij de herverkaveling en het ruilen van gronden vaak nog een stukje koerswinst gemaakt en die kan per jaar tot 4 5% oplopen. Dit past goed in de portefeuille met langlopende verplichtingen.

De heer Swinkels uit Erp geeft aan dat hij een vraag heeft. a.s.r. beheert een effectenportefeuille en heeft enorm veel aandelen van Nederlandse ondernemingen. Daar komt vaak het remuneratiepakket aan de orde, het aanpassen van de beloningsstructuur van de Raad van Commissarissen en de beloning van de Raad van Bestuur. Daar worden onder andere targets gesteld en ook een target voor de duurzaamheid van deze onderneming. Dat mag dan terugkomen in het remuneratiepakket. Gesproken wordt over klimaat, over Parijs en over

duurzaam zijn. De heer Swinkels vindt het vanzelfsprekend dat zorgvuldig met de aarde en grondstoffen om moet worden gegaan, ook met de agrariërs die voor de voedselketen zorgen en dat ze ook duurzaam zijn in het bewerken van deze gronden. De heer Swinkels neemt aan dat a.s.r. daar ook naar kijkt dat daar niet te veel mest op gevoerd wordt en dat er in de voedselketen ook andere producten zijn elk jaar. Daar heeft a.s.r. invloed op. De beloning van bestuurders mag, maar het moet een vanzelfsprekendheid dat iedereen moet handelen zoals hij thuis ook zou handelen. Dat wordt vaak als target genoemd en dan moet het beloond worden. In het remuneratiepakket is een onderdeel duurzaam zijn. De heer Swinkels is van mening dat dit niet extra in de beloning tot uitdrukking gebracht moet worden. Vraag is wat het a.s.r.-standpunt is. Wat vindt a.s.r. van de remuneratiepakketten die aan de orde komen? Daarnaast wordt gesproken over leefbaar loon. Wat mag een bestuurder gaan verdienen? Er zijn bestuurders die vinden dat ze € 5 miljoen mogen verdienen. Er zijn bestuurders die € 10 miljoen mogen verdienen en dat is zoveel maal het minimumloon. Wat is hierin het standpunt van a.s.r.? Hoe bepaalt a.s.r. hoe te stemmen op vergaderingen waar deze onderwerpen aan de orde zijn?

De heer Baeten geeft aan dat a.s.r. doelstellingen kent op het gebied van MVO, maar vindt dat dit intrinsiek bij het bedrijf hoort en dat mensen dat moeten doen omdat ze erin geloven. Dus a.s.r. geeft daar geen extra beloning voor. Dat vertaalt a.s.r. ook naar hoe a.s.r. in het algemeen kijkt naar ondernemingen als er wordt gestemd over het beloningsbeleid. Het is echter niet zo dat het stemgedrag dan afhangt van één onderwerp. a.s.r. kijkt integraal of gevonden wordt dat het beloningsbeleid passend is bij dat bedrijf, bij de omstandigheden en hoort bij de markt en de prestatie. Dan is dit een onderdeel waar naar wordt gekeken en vaak wordt ook de route gekozen om in overleg te treden met de Raad van Commissarissen of het bestuur.

De heer Swinkels geeft aan dat de voorzitter ook wel merkt dat het remuneratiepakket dat vaak voorgelegd wordt maatschappelijk niet breed wordt gedragen. Dit betreft bestuurders en het topmanagement. De heer Baeten heeft gezegd dat de discussie vooraf wordt aangegaan. Als aandeelhouder van deze vennootschappen heeft de heer Swinkels ook een mening. Dat laat hij dan ook blijken tijdens de mogelijkheid die hij heeft als aandeelhouder. De heer Swinkels vindt het toch eigenlijk een beetje een vaag antwoord, het meewegen. a.s.r. draagt maatschappelijk verantwoord ondernemen ook een warm hart toe, maar hoe komt het dat als het remuneratiepakket aan de orde a.s.r. niet meedoet aan die discussie in deze vergaderingen? a.s.r. lijkt er vertrouwen in te hebben dat het remuneratiepakket dat voorgelegd wordt door de Raad van Commissarissen wel breed gedragen wordt. Of verschil ik daarin met a.s.r. van mening?

De heer Baeten geeft aan dat hij probeert duidelijk te maken dat als er wordt gestemd over een remuneratiepakket op een aandeelhoudersvergadering er dan niet alleen wordt gestemd of de target op het gebied van duurzaamheid wel of niet redelijk gevonden wordt. De dialoog daarover wordt vaak al aangegaan in de voorbereiding van een vergadering. Als a.s.r. voor of tegen een pakket stemt dan publiceert a.s.r. dat ook, maar niet exact de onderdelen.

De heer Van Riet geeft aan dat hij dat niet met de heer Baeten eens is. Hij vindt dat a.s.r. dat publiekelijk

moet uitdragen. De heer Van Riet komt op heel veel vergaderingen en ziet bijna nooit grote partijen die tegen het remuneratiebeleid in gaan in de algemene vergadering. De heer Van Riet wenst dat a.s.r. meer zal spreken tijdens algemene vergaderingen van aandeelhouders.

De heer Baeten geeft aan dat hij het duidelijk heeft gehoord en dankt de heer Van Riet.

Vervolg agendapunt 2 - Verslag Raad van Commissarissen

De voorzitter vindt dit een goede brug om naar de rest van het jaarverslag te kijken en te kijken naar het verslag van de Raad van Commissarissen. Als de voorzitter terugkijkt naar het afgelopen jaar en terugkijkt naar deze vergadering, vindt hij het heel boeiend om te constateren dat de meeste vragen die door de aandeelhouders aan de Raad van Bestuur zijn gesteld over onderwerpen gaan die het afgelopen jaar heel nadrukkelijk in dialoog tussen Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur op tafel hebben gelegen. Uitvoerig is gesproken met de Raad van Bestuur over het teruggaan naar de roots van het echte verzekeren. Uitvoerig en vaak is gesproken met de Raad van Bestuur over de ambitie die we hebben, die we ook waar willen maken en ook bezig zijn waar te maken om de duurzaamste belegger te zijn in verzekeringsland. Als je de koppositie hebt moet je het jaar daarop nieuwe stappen zetten. Dus dat zijn ook precies de punten die met de Raad van Bestuur zijn besproken. De samenhang tussen ziektekosten en inkomensverzekeringen en de elementen hoe je daarmee omgaat zijn nadrukkelijk aan de orde geweest. De hele toekomst van Pensioenen en vermogensvorming zijn besproken en natuurlijk is

uitvoerig stilgestaan bij alle consolidatievraagstukken en de overnames die er zijn geweest. Uiteraard heeft in 2016 ook de beursgang vaak op de agenda gestaan. Los daarvan is veel tijd besteed met de Raad van Bestuur aan risicomangement, de implementatie van Solvency II, en periodiek de performance financieel en niet-financieel. Daarnaast heeft de Raad van Commissarissen aandacht besteed aan het onderhouden van goede contacten en is de RvC ook aanwezig bij vergaderingen van de ondernemingsraad, de overlegvergadering. Intensieve contacten zijn onderhouden met de Staat en NLF, ook in het kader de voorbereidingen op de beursgang. Verder heeft de Raad van Commissarissen intensieve contacten met de toezichthouders op a.s.r., zijnde DNB en AFM. Er zijn nog een paar andere toezichthouders, maar deze twee spelen wel de belangrijkste rol. Veel werk is verricht in drie commissies van de Raad van Commissarissen. Dat zijn dan de Audit en Risico Commissie, de Selectie- en Benoemingscommissie en de Remuneratiecommissie. Meer in detail worden deze onderwerpen beschreven in hoofdstuk 4.2 van het jaarverslag. De voorzitter constateert dat hierover geen vragen zijn.

Vervolg agendapunt 2 - Toelichting corporate governance

De voorzitter geeft vervolgens een toelichting op de wijzigingen die er in de corporate governance zijn doorgevoerd in het kader van de IPO en het veranderend belang van de Nederlandse Staat in a.s.r. In dat kader hebben we afspraken gemaakt met NLF in een relationship agreement over hoe wij omgaan met informatie en anderszins met NLF. Het relationship agreement is gepubliceerd op de website. Allerlei regels voor staatsbedrijven zijn gewijzigd en we hebben het gebruikelijke structuurregime ingevoerd bij de beursgang.

Dat betekent dat de Raad van Commissarissen benoemd wordt door de aandeelhoudersvergadering op voordracht van de Raad van Commissarissen en de leden van de Raad van Bestuur worden uitsluitend door de Raad van Commissarissen benoemd. Bij de beursgang is ook de Stichting Continuïteit ASR Nederland opgericht. De corporate governance is beschreven in hoofdstuk 4.1 van het jaarverslag. De voorzitter constateert dat hierover geen vragen zijn.

3. Ter bespreking: uitvoering van het beloningsbeleid in 2016

De voorzitter gaat over tot de bespreking van het remuneratiebeleid. Vanwege de regelgeving in de financiële sector in het algemeen en de specifieke

regelgeving voor bedrijven die in staatshanden zijn of nog gedeeltelijk in staatshanden zijn, heeft a.s.r. de afgelopen periode geen wezenlijke wijzigingen doorgevoerd in het

beloningsbeleid, anders dan aanpassingen op grond van nieuwe regelgeving (vanuit De Nederlandsche Bank of Europa). a.s.r. voldoet aan alle wet- en regelgeving en het bestuur ontvangt uitsluitend een vast salaris. De voorzitter vraagt of hier vragen of opmerkingen over zijn.

De heer Keyner van de VEB geeft aan dat hij dicht bij een compliment komt, want a.s.r. bewijst in ieder geval tot nu toe, dat je met een heel moderate beloningsbeleid, al dan niet vrijwillig, je toch in staat bent om goede prestaties neer te zetten. Dat is ook een beetje in lijn met wat de heer Swinkels eerder probeerde aan te geven. De VEB is wat dat aangaat niet links of socialistisch. De VEB wil gewoon graag betalen voor goede prestaties op de lange termijn en ziet veel voorbeelden in binnen- en buitenland van ondernemingen die denken met de grote jongens in financiële zin mee te willen en kunnen doen, maar onvoldoende presteren op de lange termijn en,

dan blijken veel van die hoogbetaalde bestuurders hun geld niet waard te zijn. Dit wordt dan ondersteund door consultancybureaus die gespecialiseerd zijn in beloningen van bestuurders en dergelijke. De VEB wil in ieder geval de complimenten geven aan de Raad van Commissarissen. Deze is er tot nu toe in geslaagd deze bestuurders binnen te halen en binnen te houden. De bestuurders rennen tot nu toe nog niet huilend weg en kijken zelfs glimlachend, af en toe nog steeds. Het belangrijkste is dat tot nu toe de resultaten ook goed zijn. De resultaten zijn goed met een voor het oog voor de buitenstaander goed gecontroleerd risico, met veel buffers en ondanks hoge buffers, dat is een prestatie an sich, hoge rendementen. Dat kan dus met een moderaat beloningsbeleid. Dit is een goed voorbeeld.

De voorzitter constateert dat er geen andere vragen of opmerkingen zijn.

4. Jaarrekening 2016 en dividend

a. Ter stemming: Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening over het boekjaar 2016

De voorzitter merkt op dat dit het eerste agendapunt is waarover aandeelhouders gaan stemmen. Voorafgaand aan de vergadering hebben aandeelhouders de gelegenheid gehad om het stemrecht uit te oefenen door middel van e-voting. Deze stemmen worden meegenomen met de stemmen die ter vergadering worden uitgebracht. Het geplaatste kapitaal van ASR Nederland N.V. bestond op de registratiedatum uit 150 miljoen gewone aandelen, waarvan er 3 miljoen in handen zijn van a.s.r. zelf. Daar wordt straks bij agendapunt 7 op teruggekomen. Dat betekent dat er maximaal 147 miljoen stemmen uitgebracht kunnen worden, daar ziet de notaris op toe. Er zijn 301 aandeelhouders aanwezig dan wel vertegenwoordigd. Zij vertegenwoordigen met elkaar 119.739.970 aandelen. Dat is 81,46% van het aantal stemmen.

Het stelsysteem wordt getest door middel van een oefenvraag. Geconstateerd wordt dat het systeem werkt.

De voorzitter merkt naar aanleiding van een eerdere vraag op dat een print van de kwartaalcijfers na de vergadering bij de balie beschikbaar is. De voorzitter geeft vervolgens het woord aan Rob Lelieveld van EY om een toelichting te verstrekken op de controlewerkzaamheden van deze jaarrekening.

De heer Lelieveld dankt de voorzitter en maakt graag van de gelegenheid gebruik om een toelichting te geven op de werkzaamheden bij de controle van het jaarverslag. De verantwoordelijkheid voor de jaarrekening is een verantwoordelijkheid van het bestuur en de commissarissen. De verantwoordelijkheid van de accountant is de controle van de jaarrekening en daarover is de heer Lelieveld graag bereid om

eventuele vragen van aandeelhouders na afloop te beantwoorden. De heer Lelieveld geeft een toelichting op de belangrijkste aspecten van de controle. Wat waren de bijzondere aandachtspunten? Wat waren de belangrijkste conclusies? Ten slotte zal de heer Lelieveld nog een aantal afsluitende opmerkingen maken die voor de aandeelhouder van belang is. EY heeft in het jaarverslag op twee plekken gerapporteerd. Op bladzijde 56 en 57 is het insurance rapport inzake de duurzaamheidsinformatie opgenomen. Op bladzijde 260 tot en met 265 is de uitgebreide controleverklaring bij de jaarrekening opgenomen. Allereerst geeft de heer Lelieveld een toelichting op de reikwijdte van de controle. Naast de controle van de jaarrekening is ook beoordeeld of de duurzaamheidsinformatie zoals opgenomen in het jaarverslag voldoet aan de richtlijnen van de GRI (Global Reporting Initiative). Dit betekent dat is beoordeeld of de duurzaamheidsinformatie een getrouw beeld geeft van beleid, activiteiten, gebeurtenissen en prestaties op het gebied van duurzaamheid. In dat kader is de betrouwbaarheid van een aantal materiële prestatie-indicatoren beoordeeld. Dan valt onder andere te denken aan klanttevredenheid, personeelsbetrokkenheid en duurzaamheid ten aanzien van beleggingen. Ook zijn werkzaamheden uitgevoerd op andere aspecten van het jaarverslag. Dat zijn het business report, het governance report en de overige gegevens.

Dan de aanpak en de belangrijkste risicogebieden. EY bepaalt bij de controle top-down wat de belangrijkste risico's zijn die de jaarrekening kunnen beïnvloeden. a.s.r. heeft ter beheersing van de risico's een interne beheersingsmaatregel geïmplementeerd om de effectieve werking van de interne beheersing te kunnen waarborgen. EY heeft dat stelsel beoordeeld en in dat kader maakt EY ook gebruik van een aantal belangrijke afdelingen binnen a.s.r. Daarbij valt te denken aan de risk managementfunctie, de interne actuariële functie

en vanzelfsprekend de interne accountantsdienst. Al deze afdelingen maken uitgebreide rapportages en die EY gebruikt bij de controle. Aanvullende bevindingen rapporteert EY aan het bestuur en de commissarissen en deze rapporten worden ook besproken. Op basis van de risicogestuurde aanpak en materialiteit bepaalt EY welke bedrijfsonderdelen worden gecontroleerd. Aangezien alle verzekeringsonderdelen en ook het bankbedrijf al voor statutaire onderdelen moeten worden gecontroleerd, is de dekking voor deze controle heel hoog en zeer uitgebreid. 99% van de bezittingen worden gecontroleerd en ook van het resultaat voor belastingen en dat is een uitzonderlijk hoog percentage. Om zo'n controle te kunnen uitvoeren is het belangrijk – EY heeft een groot team - dat allerlei specialisten onderdeel uitmaken van het team. Zo heeft EY bijvoorbeeld actuariële specialisten, IT-specialisten, fiscalisten en specialisten op het gebied van waardering en duurzaamheid. Daarnaast heeft EY een aantal risicogebieden waar bijzondere aandacht op is gevestigd en waar ook de communicatie met het bestuur en de commissarissen met name op gericht is. Die punten worden ook wel de key audit matters genoemd of de kernpunten van de controle. Deze punten zijn uitvoerig behandeld ook in de openbare accountantsverklaring zoals die in het jaarverslag is opgenomen. De kernpunten van de controle bestaan bij a.s.r. uit de toereikendheid van de technische voorzieningen, de waardering van de beleggingen, de Solvency II kapitaal informatie en de betrouwbaarheid en continuïteit van IT.

Vervolgens deelt de heer Lelieveld graag de belangrijkste conclusies. De jaarrekening en duurzaamheidsinformatie zijn voorzien van goedkeurende verklaringen van EY en er zijn geen materiële controleverschillen die nog verantwoord hadden moeten worden. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden kan EY instemmen met de wijze waarop de jaarrekeningposten zijn opgenomen en toegelicht in het jaarverslag. Er is ook geen enkel verschil van inzicht omtrent de hoogte van de schattingen. EY kwalificeert de door a.s.r. gekozen posities als evenwichtig en heeft vastgesteld dat ze consistent zijn toegepast, hetgeen erg belangrijk is. Ten aanzien van de materiële aspecten van de duurzaamheidsinformatie, concludeert EY dat deze informatie getrouw is opgenomen. Er zijn ook daar geen materiële onjuistheden geconcludeerd. Vervolgens heeft EY vastgesteld dat het jaarverslag voldoet aan wet- en regelgeving, de Corporate Governance Code en is niet strijdig met de jaarrekening. Ook hier heeft EY geen materiële onjuistheden gesignaleerd.

Tot slot nog een paar overige opmerkingen. Dit was het eerste jaar dat EY de jaarrekening van a.s.r. heeft gecontroleerd. Om dat goed te kunnen doen heeft EY een aantal aanvullende werkzaamheden gedaan. Zo heeft EY in 2015 ook meegelopen met KPMG, de vorige accountant, veel gesprekken gevoerd, hun dossiers beoordeeld en ook het tweede deel van het jaar meegelopen met de vergaderingen, met de Audit en Risico Commissie en de Raad van Commissarissen. Zo heeft EY kunnen

bewerkstelligen dat met goede kennis van zaken van a.s.r., met onze algemene kennis van de branche het eerste jaar goed konden worden gestart. De relatie met de Raad van Bestuur is open en kritisch en belangrijk is ook om op te merken dat de opmerkingen van EY worden gewaardeerd en dat waar nodig de Raad van Bestuur daar ook goed op acteert. EY heeft eveneens een heel open en transparante relatie met het Audit en Risico Commissie en de Raad van Commissarissen. Tot slot meldt de heer Lelieveld dat EY in het kader van de Corporate Governance Code ook overleg heeft met de deelnemers van de Audit en Risico Commissie buiten aanwezigheid van leden van de Raad van Bestuur. Daarnaast heeft EY ook individuele gesprekken met de voorzitter van het Audit en Risico Commissie en de voorzitter van de Raad van Commissarissen. Ten slotte heeft EY ook jaarlijks een tripartiteoverleg met de toezichthouder, DNB. Tot zover de toelichting.

De voorzitter dankt de heer Lelieveld en stelt graag Cor van den Bos als voorzitter van de Audit en Risico Commissie in de gelegenheid om hier eerst kort op te reageren.

De heer Van den Bos neemt graag nog een aantal aspecten van de jaarrekeningcontrole door, eerst in algemene zin. De accountant ziet veel van het bedrijf als hij zijn controlewerkzaamheden uitvoert. Van alles wat hij dan ziet maakt hij aantekeningen en die bevindingen die deelt hij mede aan de onderneming. De belangrijkste bevindingen die EY in 2016 had met betrekking tot het kunnen steunen op de interne organisatie van a.s.r. was dat meer werk gemaakt kan worden van het aantoonbaar maken van de uitgevoerde interne controles en dat daar waar wij veranderingen aanbrachten of nieuwe controles invoerden a.s.r. tijdiger kan zijn met het testen. In de loop van het jaar heeft EY dat een aantal malen aan ons laten weten en EY heeft laten weten dat het management daar adequaat op heeft gereageerd.

Ten tweede wil de heer Van den Bos even stil staan bij de zogenaamde key audit matters, bijzondere aandachtspunten voor de controle van de jaarrekening. De eerstgenoemde door Rob Lelieveld zojuist, is de toereikendheid van de verzekeringsverplichtingen. Dat is de grootste post op de balans en is uitermate belangrijk. Dat is ook een ingewikkelde post. De berekening van die verplichtingen is complex en in die berekeningen worden veel aannames gebruikt. De rentevoeten voor de toekomst worden ingeschat en sterftetafels worden gebruikt. De costloading voor producten in de toekomst moet worden ingeschat. Je moet inschatten waar, wanneer en in welke omvang zich catastrofes kunnen voordoen. Dit is een buitengewoon lastig en complex vraagstuk. Het is terecht dat de accountant daar ook veel aandacht aan besteedt. De tweede key audit matter betreft de waardering van beleggingen, eigenlijk de grote tegenhanger van de verzekeringsverplichtingen. Die worden gewaardeerd voor het overgrote deel op de balans tegen marktwaarde, tegen reële waarde. Voor een deel is dat makkelijk omdat

voor een deel van die producten marktprijzen beschikbaar zijn. Maar voor een deel gelden geen marktwaardes en moeten er waarderingsmodellen worden gebruikt. Ook bij waarderingsmodellen wordt gebruik gemaakt van veronderstellingen en dan wordt het ingewikkeld. De accountant heeft daar ook bijzonder aandacht aan besteed. Het derde punt is de kapitaalspositie onder Solvency II, onze soliditeit en degelijkheid. De opzet en de werking van de interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de berekening van de solvabiliteitsratio worden door de accountant uitvoerig gecontroleerd en daarnaast geeft de accountant ook aandacht aan niet uit de balans blijvende verplichtingen, bijvoorbeeld met betrekking tot beleggingsverzekering, maar ook in welke mate kan de onderneming latente belastingen uit verliezen die ze in het verleden geleden heeft door middel van toekomstige winsten ook daadwerkelijk weer compenseren, LAC DT berekeningen in het jargon genoemd. Ook dat is een belangrijk onderwerp. Als laatste de betrouwbaarheid en continuïteit van elektronische gegevensverwerking. Er wordt continu geïnvesteerd in IT, dat is een noodzaak, en in processen. Met al die veranderingen moet je ook steeds weer zorgen dat die complexe systemen betrouwbaar blijven en dat de continuïteit wordt gegarandeerd. Bij de controle op die continuïteit hoort ook op welke wijze bijvoorbeeld de onderneming actie onderneemt om op een effectieve manier te zorgen dat buitenstaanders niet ongewenste aanvallen op onze systemen kunnen doen. Het nieuwe audit plan voor het komend jaar wordt ook weer besproken met de accountant en a.s.r. onderschrijft het bijzondere belang van deze punten op de balans.

Tot slot wenst de heer Van den Bos nog even stil te willen staan bij de evaluatie van de accountant. Over het boekjaar 2016 is zoals ieder jaar een evaluatie gehouden van het controleproces en van het functioneren van de externe accountant. Dit wordt gedaan met input van de Raad van Bestuur, van de leden van de Audit en Risico Commissie, interviews met de partners en de medewerkers van EY en interviews met een groot deel van de personen die in het bedrijf bezig zijn met het opstellen van financiële overzichten en rapportages. Aspecten die daarbij aan de orde zijn gekomen zijn allereerst de onafhankelijkheid van de accountant, die overigens ook door EY is bevestigd in het accountantsverslag aan de Raad van Commissarissen. Gekeken wordt naar de auditstrategie en naar de auditaanpak, de rapportages en de communicatie, en naar kwaliteit van het auditproces en de vakkundigheid van de ingezette mensen. Tot slot wordt gekeken naar het honorarium van EY over zo'n boekjaar: waar de rekening uiteindelijk op uitkomt en hoe dat overeenkomt met de afspraken die eerder zijn gemaakt. Uiteindelijk leidt ook dat weer tot een aantal conclusies en aanbevelingen. Die conclusies en aanbevelingen worden meegenomen bij de bespreking van het auditplan voor het volgende boekjaar en partijen met elkaar in overleg gaan over wat belangrijk is, wat anders zou moeten en wat beter zou kunnen.

De voorzitter dankt de heer Van den Bos en informeert of er vragen zijn over de jaarrekening.

De heer Keyner, VEB, geeft aan dat hij een aantal vragen heeft voor de Raad van Commissarissen en wellicht ook heel specifiek voor de controlerende accountant. Te beginnen met de woekerpolisaffaire. Een belegger wil graag weten wat voor risico hij loopt. Dat soort gesprekken heeft de heer Keyner met meerdere verzekeraars gehad en dan komt typisch het antwoord, het kan nul zijn of misschien is het wel één of twee miljard, het kan alle kanten op. De heer Keyner weet dat je binnen IFRS dan geen voorziening mag treffen, dus daar legt hij zich bij neer. Echter binnen Solvency II zijn er wat meer mogelijkheden om buffers aan te leggen. Kan a.s.r. uitleggen waarom je juist vanwege die onzekerheid een extra buffer zou moeten aanleggen binnen Solvency II? Daar gaat misschien in de komende twee of drie jaar nog steeds geen duidelijkheid over bestaan en misschien is het een losse flodder, maar misschien is het ook een hele grote klap. Gerelateerd daaraan de vraag met welke scenario's de aandeelhouders rekening moeten houden inzake de woekerpolisaffaire. Kan a.s.r. enkele scenario's schetsen die mogelijk zouden kunnen zijn, geen extreme scenario's, maar een denkbaar scenario?

Het tweede punt heeft meer te maken met de controlerende accountant. Het is het eerste jaar dat EY de boeken heeft gecontroleerd. Hoe zijn de ervaringen van en met de accountant? De heer Keyner is benieuwd wat de algemene indruk is van de controlerende accountant van met name een verzekeringsbedrijf. Ik weet dat men binnen IFRS beweegruimte heeft en dat heeft de heer Van den Bos ook mooi uitgelegd. Veel hangt af van aannames. Dat is geen keiharde wetenschap. Een aanname is soms een gevoelskwestie. Soms zit je wat aan de voorzichtige kant, soms zit je weer aan de optimistische kant en soms zit je in de 'middle of the road.' Dat geldt ook voor de verzekeraar als geheel. a.s.r. is erin geslaagd om in ieder geval een soort reputatie/imago op te bouwen dat juist a.s.r. meer aan de conservatieve, voorzichtige, kant is. Vandaar ook de hoge solvabiliteit, de hoge buffer. a.s.r. zeilt niet scherp aan de wind zoals andere partijen dat wel doen of deden. De vraag is of de controlerende accountant die veel meer inzicht heeft in de cijfers dan een buitenstaander ooit zal hebben, het beeld herkent dat de manier van boekhouden zowel binnen IFRS als binnen Solvency II berekeningen meer aan de voorzichtige kant is of dat het misschien toch in de 'middle of the road' is.

De heer Figee geeft aan dat voor wat betreft het transparantiedossier, het dossier beleggingsverzekeringen, a.s.r. op haar balans een voorziening heeft staan van een kleine € 138 miljoen. Dat is een voorziening voor afspraken die met klanten in het verleden zijn gemaakt in het kader van de compensatieregeling of in ieder geval voor alle lasten die daaruit voortvloeien. Die is ook hard en duidelijk, door de accountant gecontroleerd en ruim adequaat. Dan wordt gevraagd naar een mogelijke voorziening onder Solvency II, voor een contingent

liability, een voorwaardelijke verplichting. Het is niet zo dat a.s.r. onder Solvency II een volledige vrijheid heeft om alles te voorzien. Daar zijn wel degelijk regels aan verbonden. Het is een kans maal impact aanpak. Zoals ook in het jaarverslag op pagina 207 is beschreven is het op dit moment niet mogelijk om op een realistische en betrouwbare wijze een kans maal impact te bepalen. a.s.r. kan daar geen zinnig getal voor opnemen. Wel houdt a.s.r. voldoende solvabiliteit aan voor risico's in brede zin. Dan hebben we het over de ladder van 120%, 140% en 160% solvabiliteit. Tot slot, er wordt vaak gezegd dat a.s.r. een conservatief financieel beleid voert, maar a.s.r. spreekt zelf van een verantwoord financieel beleid. a.s.r. kiest altijd een fair amount van verplichtingen en probeert daar robuust en prudent in te zitten met oog voor de lange termijn. Dat is hoe a.s.r. naar de balans, reserveringen en de verplichtingen kijkt.

De voorzitter vraagt de heer Baeten in te gaan op de scenario's.

De heer Baeten geeft aan dat ook vanuit de toezichthouders de vraag wordt gesteld met welke scenario's rekening wordt gehouden. De vraag is heel simpel en ook wel logisch. Tegelijkertijd als de portefeuille van a.s.r. wordt bekeken is het een lastige vraag, want a.s.r. heeft ongeveer 280 verschillende productvormen. Het is niet mogelijk om op al die productvormen realistische, betrouwbare en calculeerbare scenario's te maken. De overeenkomsten met de stichtingen is a.s.r. nagekomen. Daarbovenop heeft a.s.r. nog een aantal zaken gedaan, maar als bestuur moet ook het belang van de overige polishouders worden geborgd, want de verplichtingen die worden verantwoord in het Levenboek zijn niet alleen verplichtingen die toekomen aan de polishouders die een beleggingsverzekering hebben, maar ook aan de pensioenverzekerden en ook aan de verzekerden met gegarandeerde uitkeringen. a.s.r. heeft een voorziening voor het dossier beleggingsverzekeringen. Dit heeft Chris Figee net toegelicht. Daarbij voelt a.s.r. zich comfortabel met de huidige situatie. Dat kan natuurlijk in de toekomst veranderen,

De heer Keyner dankt de heer Baeten voor het duidelijke antwoord.

De heer Lelieveld, EY, geeft aan dat veel werk is besteed aan de assumpties, en dat was vandaar ook een kernpunt in de controle. Die zijn heel uitgebreid beoordeeld. Over de assumpties wordt ook erg in detail gerapporteerd naar de commissarissen en het bestuur. Het is een van de belangrijkste onderdelen is van de controle. Ten aanzien van IFRS, IFRS kent conservatisme niet. IFRS zegt het is toepasbaar of niet toepasbaar. Dus EY heeft gerapporteerd op basis van het gedetailleerde onderzoek. Meer gedetailleerde informatie kan EY niet geven, want dit betreft concurrentiegevoelige informatie. Tot slot kan de heer Lelieveld bevestigen dat het gebruik van het standaardmodel inderdaad een voorbeeld is waar conservatisme wordt toegepast en voor de rest sluit de

heer Lelieveld zich aan bij de woorden van de CFO, Chris Figee.

De heer Stevense, Stichting Rechtsbescherming Beleggers, viel ten aanzien van de claimstichting woekerpolis één opmerkelijk ding op. Inzicht is gevraagd in de berekeningen van de kosten en die zou a.s.r. moeten geven. Toen brak zijn klomp. Daar zou de heer Stevense graag iets meer van willen weten, want dit zijn eisen die naar zijn mening nergens op slaan.

De heer Baeten geeft aan dat dit een vraag is over een behoorlijk complex juridisch vraagstuk. a.s.r. heeft afspraken gemaakt met stichtingen. Daarvoor worden berekeningen uitgevoerd en die berekeningen worden gecontroleerd door een accountant. In zoverre heeft een accountant een rol daarbij. In rechtszaken zijn vergaande eisen gesteld om alle onderliggende cijfers op tafel te leggen. Daar heeft a.s.r. zich tegen verzet. Die zaak loopt echter nog. Dus voelt de heer Baeten zich niet vrij om daar verder inhoudelijk over te spreken. Die zaak is nog onder de rechter. Daar zal hopelijk binnenkort een keer duidelijkheid over komen.

De heer Stevense vraagt in hoeverre de accountant alle percelen grond heeft gecontroleerd voor zover dat mogelijk is.

De heer Lelieveld, EY, geeft aan dat EY bij de controle gebruik maakt van het stelsel van maatregelen zoals a.s.r. dat heeft geïmplementeerd. Dus EY beoordeelt processen die grondwaardes en taxatierapporten vaststellen. Heel belangrijk is dat ook een relatie kan worden gelegd met de beschikbare grond en de opbrengsten daarvan. Dus er zijn diverse controlemiddelen die primair door het bedrijf worden uitgevoerd, waar EY op steunt, waardoor EY met vertrouwen een handtekening kan zetten onder de jaarrekening inclusief de grondposities.

De heer Figee geeft aan dat wat voor de grond van a.s.r. geldt voor alle vastgoedbezittingen van a.s.r. geldt. Ieder vastgoedbezit, elk object, wordt één keer per jaar onafhankelijk extern getaxeerd. Dus vier keer per jaar vindt er een ronde plaats. Ieder kwartaal taxeert a.s.r. het vastgoed, waarbij ieder onderdeel drie keer per jaar op papier wordt getaxeerd en één keer echt fysiek. Alle bezittingen, gronden, kantoren, winkels en woningen worden minimaal één keer per jaar extern getaxeerd door een onafhankelijke derde en op dat proces ziet de accountant ook toe. Dus daarom is a.s.r. comfortabel met de waardering van alle panden en gronden die worden opgenomen.

De heer Stevense geeft aan dat hij nog een vraag heeft over de woningstichtingen die vertrouwen hebben verspeeld. Bestaat er een mogelijkheid dat deze stichtingen omzeild kunnen worden via een crowdfundingplatform om gelden binnen te halen om goedkope huurwoningen te bouwen? Is het mogelijk dat a.s.r. zo'n crowdfundingplatform gaat organiseren?

De heer Baeten geeft aan dat a.s.r. reeds een crowdfundingplatform heeft, doorgaan.nl. Via dit platform zijn de afgelopen jaren een heleboel publieke initiatieven gesteund. Soms heeft a.s.r. ook zelf geïnvesteerd. a.s.r. heeft daarnaast een grote woningportefeuille die wordt verhuurd. Dus de beleggingsportefeuille heeft al een eigen fonds met particuliere woningen die worden verhuurd.

De heer Swinkels geeft aan dat hij nog een vraag heeft over de woekerpolis. In het verleden heeft hij ook een woekerpolis gehad. Toen ging de beurs omlaag maar herstelde en toen heeft hij gunstig uit kunnen stappen. Nu zijn er afspraken voor die woekerpolisclaim gemaakt op het moment dat de beurs laag stond. Als die laag staat dan ligt het schaderisico bij de verzekeringsmaatschappij. Maar na die datum is de beurs gestegen. We zitten al bijna acht jaar in een opgaande beurs. Dus de woekerpolishouders die in dat product zijn gestapt hebben misschien een herstel meegemaakt en mensen kunnen mogelijk op een gunstig moment uitstappen. Daar hoort de heer Swinkels eigenlijk niets over. Hoe zit dat bij deze woekerpolissen? Zijn die woekerpolissen allemaal afgesloten? Is de periode waarvoor ze zijn aangegaan verlopen?

De heer Baeten geeft aan dat nog niet alle beleggingsverzekeringen zijn afgelopen, er zijn nog ongeveer 230.000 actieve polissen. a.s.r. kijkt, volgens afspraak met de AFM, welke van die polissen mogelijk een uitkomst heeft die onvoldoende voldoet aan de verwachtingen. Dat zijn de zogenaamde kwetsbare polissen. Met die polishouders is a.s.r. actief in contact hoe dat probleem eventueel op kan worden gelost door hetzij het product te veranderen, hetzij door uit te stappen. Een deel van die 230.000 polissen zijn niet kwetsbaar. De heer Baeten geeft aan zelf ook polishouder te zijn.

5. Verlening van decharge

a. Ter stemming: voorstel tot verlening van decharge aan de leden van de Raad van Bestuur

De voorzitter gaat over naar het agendapunt waarin wordt voorgesteld decharge te verlenen aan ieder lid van de Raad van Bestuur voor de taakuitoefening in 2016 zoals dat blijkt uit het jaarverslag inclusief de jaarrekening en blijkt uit opmerkingen hier gedaan in de vergadering dan wel anderszins bekend zijn bij de aandeelhoudersvergadering. Na daartoe gelegenheid te hebben gegeven, constateert de voorzitter dat er geen vragen of opmerkingen zijn en gaat hij over tot stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden constateert de voorzitter dat het voorstel tot dechargeverlening aan ieder lid van de Raad van Bestuur is aangenomen met 119.298.129 stemmen voor, 341.800 stemmen tegen en 99.979 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt af en gaat door naar agendapunt 5b.

De voorzitter gaat over tot de stemming over de vaststelling van de jaarrekening. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden constateert de voorzitter dat de jaarrekening over 2016 is vastgesteld met 119.672.498 stemmen voor, 1 stem tegen en 67.179 onthoudingen. De voorzitter sluit dit agendapunt af en gaat door naar het volgende agendapunt.

b. Toelichting op het reserverings- en dividendbeleid

c. Voorstel tot uitkering van dividend

De voorzitter geeft aan dat de heer Baeten de toelichting op het reserverings- en dividendbeleid reeds heeft gegeven bij agendapunt 2 en het voorstel is om een dividend uit te keren van € 187 miljoen zijnde € 1,27 per aandeel in contanten. De voorzitter geeft gelegenheid tot het stellen van vragen hierover alvorens de stemming wordt geopend.

De heer Tse vraagt of overwogen is om een interim-dividend uit te keren.

De heer Baeten geeft aan dat dit is overwogen. Bij de beursgang is echter na rijp beraad en ook overleg met onze toenmalige grootaandeelhouder besloten om dat niet te doen. a.s.r. zal dat voor een volgend jaar opnieuw in overweging nemen.

De voorzitter constateert dat er geen verdere vragen zijn en gaat over tot stemming over het dividendvoorstel 2016. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de voorzitter dat het dividendvoorstel is aangenomen met 119.739.797 stemmen voor, 11 stemmen tegen en 100 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt af en gaat door naar agendapunt 5.

b. Ter stemming: voorstel tot verlening van decharge aan de leden van de Raad van Commissarissen

De voorzitter geeft aan dat aan de orde is het voorstel tot dechargeverlening aan elk lid van de Raad van Commissarissen voor de taakuitoefening in 2016, wederom zoals dat blijkt uit de jaarrekening, het jaarverslag en de informatie die bij de aandeelhouders bekend zijn. De voorzitter constateert dat er geen vragen of opmerkingen zijn en gaat over tot stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de voorzitter dat het voorstel tot dechargeverlening aan ieder lid van de Raad van Commissarissen is aangenomen met 119.297.658 stemmen voor, 342.170 stemmen tegen en 100.080 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt en gaat door naar agendapunt 6.

6. Verlenging van de bevoegdheden van de Raad van Bestuur

a. Ter stemming: voorstel tot verlenging van de bevoegdheid van de Raad van Bestuur tot uitgifte van aandelen en/of verlenen van rechten tot het nemen van aandelen

De voorzitter geeft aan dat wordt voorgesteld tot verlenging van de bevoegdheid van de Raad van Bestuur tot 18 maanden na 31 mei 2017, om met goedkeuring van de Raad van Commissarissen gewone aandelen in het kapitaal van de vennootschap uit te geven en/of rechten tot het nemen van gewone aandelen te verlenen, welke bevoegdheid beperkt zal zijn tot 10% van het op 31 mei 2017 geplaatste kapitaal en welke bevoegdheid niet gebruikt zal worden om dividend uit te keren in de vorm van aandelen. De voorzitter constateert dat hier geen vragen of opmerkingen over bestaan en gaat over tot stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de voorzitter dat het voorstel machtiging tot uitgifte van aandelen en machtiging tot verkrijging van aandelen is aangenomen met 118.660.448 stemmen voor, 1.078.729 stemmen tegen en 371 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt af en gaat door naar agendapunt 6b.

b. Ter stemming: voorstel tot verlenging van de bevoegdheid van de Raad van Bestuur tot beperking of uitsluiting van het wettelijk voorkeursrecht

De voorzitter geeft aan dat in het verlengde van het agendapunt dat zojuist is behandeld wordt voorgesteld om met ingang van vandaag voor een periode van 18 maanden de bevoegdheid te verstrekken tot het beperken of uitsluiten van voorkeursrechten van bestaande

aandeelhouders met betrekking tot de uitgifte van gewone aandelen op basis van de zojuist door de aandeelhouders gegeven machtiging. Hierbij geldt dat die bevoegdheid uitsluitend wordt gebruikt met goedkeuring van de Raad van Commissarissen. De voorzitter constateert dat er geen vragen of opmerkingen zijn en opent de stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden, constateert de voorzitter dat het voorstel voor machtiging tot beperking of uitsluiting van voorkeursrechten is aangenomen met 118.452.465 stemmen voor, 1.286.972 stemmen tegen en 481 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt af en gaat door naar agendapunt 6c.

c. Ter stemming: voorstel tot machtiging van de Raad van Bestuur tot verkrijging van aandelen

De voorzitter geeft aan dat voorgesteld wordt om de Raad van Bestuur, voor een periode van 18 maanden na vandaag, te machtigen om aandelen te verkrijgen tot een maximum van 10% van het op 31 mei 2017 geplaatste kapitaal tegen een prijs die ligt tussen de nominale waarde en 100% van de hoogste beurskoers waarop de aandelen zijn verhandeld op de dag van de transactie of de daaraan voorafgaande dag. De voorzitter constateert dat hier geen vragen over bestaan en gaat over tot stemming over het voorstel. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden constateert de voorzitter dat het voorstel voor machtiging tot inkoop van aandelen in het eigen aandelenkapitaal van a.s.r. is aangenomen met 119.197.419 stemmen voor, 410.669 stemmen tegen en 131.872 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt af en gaat door naar agendapunt 7.

7. Voorstel tot intrekking van door a.s.r. gehouden aandelen

De voorzitter geeft aan dat aan de orde is het voorstel tot intrekking van de thans door a.s.r. gehouden aandelen, 3 miljoen, en informeert of hier vragen of opmerkingen over zijn.

De heer Van Riet, particulier, vraagt zich af of de intrekking wel verstandig is en of dit niet beter elders voor gebruikt kan worden.

De heer Figee antwoordt dat de intrekking verstandig is. Wij hebben dit mandaat ook indertijd verkregen op basis van de assumptie dat de aandelen zodra ingekocht ook ingetrokken zouden worden. Dat was de afspraak met de grootaandeelhouder destijds. Als het gaat om investeringen in overnames of andere groeimogelijkheden, denken wij dat we ruim voldoende solvabiliteit hebben om

dat soort dingen te kunnen doen zonder deze aandelen nodig te hebben. Dus wat wij doen is verantwoord en wij hebben dus ruim voldoende solvabiliteit om verder te kunnen investeren, waar we deze drie miljoen aandelen niet voor nodig hebben.

De voorzitter constateert dat er geen verdere vragen zijn en gaat over tot stemming. Nadat de elektronische stemming heeft plaatsgevonden constateert de voorzitter dat het voorstel tot intrekking van door a.s.r. gehouden aandelen is aangenomen met 119.570.362 stemmen voor, 169.597 stemmen tegen en 11 onthoudingen. Hij sluit dit agendapunt af.

8. Rondvraag

De voorzitter vraagt wie van de rondvraag gebruik wil maken.

De heer Stevense doet het verzoek om de financiële kalender bekend te maken tot en met de volgende aandeelhoudersvergadering.

De voorzitter geeft aan dat hier naar zal worden gekeken.

De heer Stevense geeft aan dat het dividendbeleid niet aan de orde is geweest. Er is alleen gevraagd of ingestemd kon worden met het dividendvoorstel. De heer Stevense vraagt of een keuzedividend kan worden geïntroduceerd.

De heer Figee geeft aan dat het punt van de heer Stevense is meegenomen. Komend jaar zullen zowel het interim-dividend als een keuzedividend worden meegewogen.

De heer Van Riet maakt een compliment over de verbouwing van het kantoorpand. Daarnaast vraagt hij uitleg over het feit dat iemand meerdere uitvaartpolis kan hebben.

De heer Baeten geeft aan dat een uitvaartpolis in veel gevallen een vaste of geïndexeerde uitkering dekt. Die kan ooit gesloten zijn voor een uitkering van € 2.000 en men kan later tot de conclusie gekomen zijn dat dit te weinig is, omdat uitvaarten duurder zijn geworden. Men kan dan een tweede polis sluiten voor nog een keer € 2.000, of een ander bedrag.

De heer Van Riet merkt op dat a.s.r. ook eigen beleggingsaandelen of participatiebewijzen heeft. Hij vindt het jammer dat die niet op de beurs verhandelbaar zijn.

De heer Figee geeft aan dat dit beleggingsfondsen zijn die ooit als zodanig in het product zijn ingevoerd en in der tijd niet verhandelbaar zijn gemaakt. Het is iets waar we naar kunnen kijken, maar we kunnen er niets over beloven. Het heeft nogal wat voeten in de aarde een fonds genoteerd te maken.

De heer Van Riet merkt op dat SNS ook nog een verzekeringsmaatschappij heeft en vraagt of a.s.r. daar interesse in heeft.

De heer Baeten geeft aan dat SNS vroeger SNS Reaal heette. Die zijn gesplitst in Reaal en SNS. Dus SNS heeft geen verzekeringsmaatschappij meer en Reaal heet thans VIVAT. Daar heeft a.s.r. indertijd naar gekeken en besloten, omdat het niet paste binnen het financiële risicoprofiel van a.s.r., om daar uiteindelijk geen bod op te doen. Vivat is thans in handen van het Chinese Anbang.

De heer Bartelds, particulier, merkt op dat het allereerst erg mooi is om weer zoveel bekende gezichten als aandeelhouder hier in de zaal te zien. Dat doet hem goed. Jos Baeten is begonnen met te zeggen dat hij trots is op deze dag, de eerste aandeelhoudersvergadering na de beursgang. De heer Bartelds gaat na deze vergadering met nog meer trots de deur uit. Daarom wil hij zijn bewondering en veel respect uitspreken naar de bestuurders en commissarissen en de personen die dit alles tot stand hebben gebracht.

De voorzitter dankt de heer Bartelds en constateert dat er geen verdere vragen zijn. Hij gaat over tot de sluiting van de vergadering.

De notulen zijn vastgesteld en ondertekend door de voorzitter en de secretaris van de vergadering.

9. Sluiting

De voorzitter geeft aan dat hij namens de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen de aandeelhouders zeer wil bedanken voor hun betrokkenheid tijdens deze vergadering, maar ook de betrokkenheid bij a.s.r. in het algemeen. De voorzitter dankt de Raad van Bestuur, het management en de medewerkers ontzettend voor de prestaties die ze hebben geleverd en die ze nog leveren. De Raad van Commissarissen ziet daarom ook de toekomst van a.s.r. met vertrouwen tegemoet. De voorzitter nodigt de aanwezigen uit voor een lunch. De voorzitter sluit de vergadering om 12.55 uur.